

กรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่
อำเภอนาเชือก ปี 2569

สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก
จังหวัดมหาสารคาม

คำนำ

แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอณาเขือกเล่มนี้ ได้จัดทำขึ้นโดยการเก็บและรวบรวมข้อมูลตลอดจนวิเคราะห์ปัญหาเพื่อใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติงานการศึกษา และวิเคราะห์พื้นที่ชุมชน ด้านกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ปัญหาต่างๆ โดยการจัดเวทีชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อสรุปปัญหา และแนวทางแก้ไขพัฒนาการเกษตรระดับตำบลจากทุกตำบล และวางแผนการจัดทำโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาการเกษตรของอำเภอณาเขือก เอกสารเล่มนี้เป็นเพียงข้อมูลพื้นฐาน มีข้อมูลบางส่วนจะใช้อย่างถูกต้อง ขึ้นอยู่กับผู้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเอง บางข้อมูลมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้นจึงควรพิจารณาให้เข้าใจชัดเจนก่อนที่จะนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ขอขอบคุณทุกส่วนราชการ และคณะเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอณาเขือก ผู้นำหมู่บ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เทศบาล อบต. ทุกตำบล ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ช่วยให้แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอณาเขือกสำเร็จไปได้ด้วยดี

สำนักงานเกษตรอำเภอณาเขือก

กุมภาพันธ์ 2569

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญภาพ	จ
บทที่ 1 ข้อมูลสภาพทั่วไป	
<u>ข้อมูลด้านกายภาพ</u>	
1. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง	
1.1 ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่	1
1.2 อาณาเขต	1
1.3 การแบ่งเขตการปกครอง	2
2. ลักษณะภูมิประเทศ	
2.1 สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม	8
2.2 สภาพพื้นที่ ความลาดชัน	9
2.3 กลุ่มชุดดิน	10
3. ลักษณะภูมิอากาศ	
3.1 ฤดูกาล	13
3.2 ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ	14
4. เส้นทางคมนาคม	
4.1 เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล	14
4.2 ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ	15
5. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน	
5.1 แหล่งน้ำธรรมชาติ	15
5.2 แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ	16
6. การใช้ประโยชน์ที่ดิน	
<u>ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ</u>	
1. ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญ	19
2. สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI	21
<u>ข้อมูลด้านสังคม</u>	
1. ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร	
1.1 เกษตรกร	21
1.2 องค์กรและสถาบันเกษตรกร	26

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 2 การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ	
1. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ	
1.1 แหล่งน้ำหลัก	39
1.2 พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม	39
1.3 สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต	43
1.4 ปฏิทินการเพาะปลูก	44
1.5 ต้นทุนการผลิต	45
1.6 สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด	46
1.7 เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่	47
2. การวิเคราะห์ Supply chain	49
บทที่ 3 บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	
1. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ	55
2. สรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	57
บรรณานุกรม	

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงเขตการปกครอง	1
2	แสดงสรุปเขตการปกครอง	7
3	แสดงพื้นที่ป่าไม้	9
4	แสดงข้อมูลฤดูกาล	14
5	แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิเฉลี่ย 5 ปี	14
6	แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง	16
7	แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดเล็ก	16
8	แสดงข้อมูลสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	17
9	แสดงข้อมูลบ่อบาดาล	17
10	แสดงข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน	18
11	แสดงข้อมูลด้านพืช	19
12	แสดงข้อมูลด้านปศุสัตว์	20
13	แสดงข้อมูลด้านประมง	21
14	แสดงจำนวนครัวเรือน และประชากร	21
15	แสดงจำนวนหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ	22
16	แสดงจำนวนลักษณะการประกอบอาชีพ	22
17	แสดงจำนวนลักษณะการถือครองที่ดิน	23
18	แสดงจำนวนประเภทเอกสารสิทธิ์	23
19	แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร	26
20	แสดงจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์	27
21	แสดงข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	27
22	แสดงข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ	31
23	แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร	34
24	แสดงจำนวนอาสาสมัครเกษตร	35
25	แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน	36

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
26	แสดงข้อมูลศูนย์หลักและศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	37
27	แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่	39
28	แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว	42
29	แสดงครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่ปลูก และผลผลิตข้าว	43
30	แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม	45
31	แสดงต้นทุนการผลิต	48
32	แสดงเกษตรต้นแบบของสินค้าในพื้นที่	50
33	แสดงองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่	51
34	แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของสินค้าข้าว อำเภอนาเชือก	52
35	แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)	55
36	แสดงสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	57

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แผนที่แสดงอาณาเขตติดต่ออำเภอ	1
2	แผนที่แสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอ	8
3	แผนที่แสดงความลาดชันอำเภอ	9
4	แผนที่แสดงกลุ่มชุดดินอำเภอ	11
5	แสดงลำน้ำและระบบลำน้ำ จังหวัดมหาสารคาม	15
6	แสดงโครงการชลประทานขนาดใหญ่และขนาดกลางในปัจจุบัน จังหวัดมหาสารคาม	16
7	แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอ	18
8	แผนที่แสดงศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	38
9	แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว	43
10	แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว (พื้นที่ปลูกจริง)	44
11	แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม	45
12	แสดงปฏิทินการเพาะปลูก	47
13	แสดงวิธีการตลาดอำเภอ	49

บทที่ 1 ข้อมูลสภาพทั่วไป

ข้อมูลกายภาพ

1. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

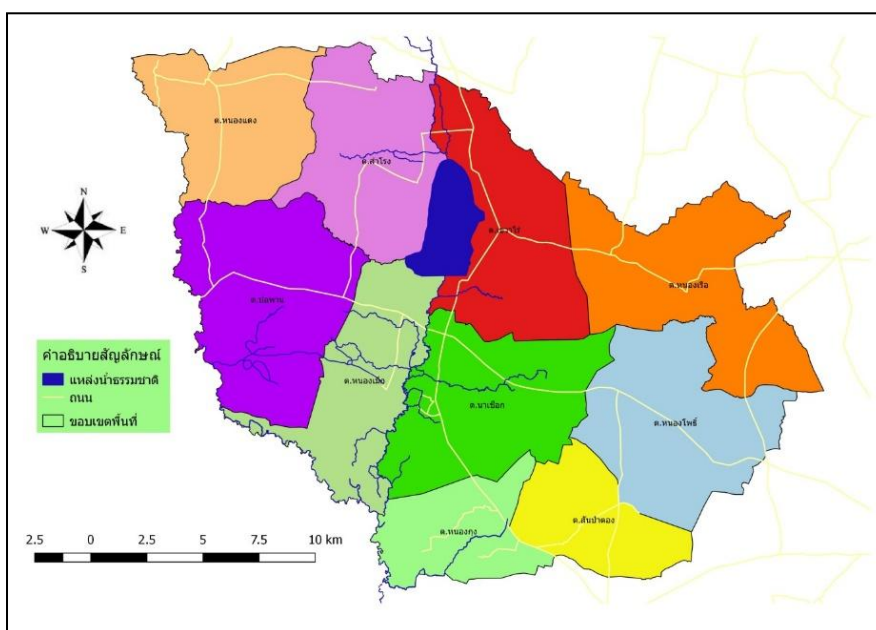
1.1 ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของที่ว่าการอำเภอนาเชือก โดยองค์การบริหารส่วนตำบลนาเชือกมี ระยะทาง ห่างจากที่ว่าการอำเภอนาเชือก ประมาณ 3 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดมหาสารคาม ประมาณ 63 กิโลเมตรตามถนนสายสารคาม – พยัคฆภูมิพิสัย ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 219

1.2 อาณาเขต

อำเภอนาเชือก มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดกับอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม
- ทิศตะวันออก ติดกับอำเภอนาโพธิ์และอำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม
- ทิศใต้ ติดกับอำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม และอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
- ทิศตะวันตก ติดกับอำเภอเปือยน้อยและอำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์

ภาพที่ 1 แผนที่แสดงอาณาเขตติดต่ออำเภอ
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. 2569)

1.3 การแบ่งเขตการปกครอง

การบริหารราชการ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

- การบริหารราชการส่วนภูมิภาค แบ่งเขตปกครองออกเป็น 1 อำเภอ แบ่งเป็นจำนวน 2 เทศบาล 9 อบต. 10 ตำบล 145 หมู่บ้าน

- การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น แบ่งเขตการปกครองออกเป็น เทศบาลจำนวน 2 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 9 แห่ง

ตารางที่ 1 แสดงเขตการปกครอง

ลำดับ	ตำบล	หมู่ที่	หมู่บ้าน
1	นาเชือก	1	นาเชือก
		2	กุดรัง
		3	ห้วยหิน
		4	ห้วยหนอง
		5	หนองทึบสอน
		6	ห้วยทราย
		7	โคกกลม
		8	ห้วยช้าง
		9	หินตั้ง
		10	หนองม่วง
		11	เหล่าใหญ่
		12	สันติสุข
		13	ค้อธิ
		14	ดำรงพัฒนา
		15	กุดรังพัฒนา
		16	ค้อม่วง
		17	สระแก้ว
		18	ม่วงงาม
2	สำโรง	1	สำโรง
		2	โพนทราย
		3	โนนสว่าง
		4	ห้วยดง
		5	ดงม่วง
		6	หนองบาก
		7	โนนเหลื่อม

ลำดับ	ตำบล	หมู่ที่	หมู่บ้าน
		8	ชุมแสง
		9	เหล่ากว้าง
		10	ขี้ต้อน
		11	ขี้เหล็ก
		12	สำโรงใหม่
		13	สำโรงราษฎร์
		14	ขี้เหล็กใต้
		15	ชุมแสงเหนือ
3	หนองแดง	1	บ้านหนองแดง
		2	บ้านนาด่าน
		3	บ้านดอนแฮด
		4	บ้านเก่าใหญ่
		5	บ้านโนนสะอาด
		6	บ้านวังหิน
		7	บ้านโคกก่อง
		8	บ้านโคกสูง
		9	บ้านหนองแต้
		10	บ้านหนองแดงสมิตร
4	เขวาไร่	1	เขวาไร่
		2	โกทา
		3	หัวหนองคู
		4	ดอนกลอย
		5	เห็ดไค
		6	หนองแสง
		7	ห้วยหลาว
		8	หนองคูน้อย
		9	หนองบัวแดง
		10	ชิงแคง
		11	บุตรตะโคตร
		12	หนองบัวน้อย
		13	เขวาพัฒนา
		14	หนองบัวเหนือ
		15	ห้วยหลาวเหนือ

ลำดับ	ตำบล	หมู่ที่	หมู่บ้าน
		16	หนองแสงพัฒนา
		17	โนนชัยศรี
		18	ท่าช้าง
		19	ห้วยใหม่
5	หนองโพธิ์	1	หนองโพธิ์
		2	หัวหนอง
		3	หนองบึง
		4	หัวโสก
		5	คิมบง
		6	สี่เหลี่ยม
		7	โพธิ์ศรีเจริญ
		8	บึงสามัคคี
		9	หัวหนองสามัคคี
		10	โพธิ์เงิน
		11	บงใหม่พัฒนา
6	ปอพาน	1	ปอพาน
		2	ปอพานสอง
		3	หนองโน
		4	โนนแร่
		5	กุดหลวง
		6	หนองสระ
		7	หนองบัว
		8	เหล่าค้อ
		9	เหล่าคา
		10	หลุบเปื่อย
		11	แสงอรุณ
		12	เหล่าค้อใหม่
		13	สระใหม่สามัคคี
		14	ปอพานสาม
		15	หนองโนใหม่
		16	เหล่าค้อสอง
7	หนองเม็ก	1	กุดน้ำใส
		2	หนองมะเขือ

ลำดับ	ตำบล	หมู่ที่	หมู่บ้าน
		3	หนองเม็ก
		4	อุบโป
		5	หนองแฮ
		6	หมากหม้อ
		7	เหล่าอีหมัน
		8	หนองม่วง
		9	หนองเลา
		10	ชาดน้อย
		11	แฮดน้อย
		12	หนองแหน
		13	โนนเกษตร
		14	เหล่าเหนือ
		15	น้ำอ้อม
		16	หนองเหล็ก
		17	เม็กใหม่พัฒนา
		18	หนองเลาพัฒนา
		19	ห้วยค้อ
		20	หนองเลิง
8	หนองเรือ	1	ตลาดม่วง
		2	หนองบ่อ
		3	หัวเข้าแตก
		4	หนองเรือ
		5	ป่าโน
		6	ป่ารังหนา
		7	หนองกลางโคก
		8	หัวสระ
		9	โคกล่าม
		10	นางเลิ้ง
		11	นาเหนือ
		12	นากลาง
		13	ตลาดเหนือ
9	หนองกุง	1	อีโต้
		2	หนองแดง

ลำดับ	ตำบล	หมู่ที่	หมู่บ้าน
		3	มะอี
		4	หนองกุ้ง
		5	ป่าแดง
		6	หนองคู
		7	หนองใหม่
		8	ป่าดู่
		9	หนองแสง
		10	หนองหว้า
		11	บ้านกลาง
10	สันป่าตอง	1	บ้านป่าตอง
		2	บ้านคำแย
		3	บ้านหนองงู
		4	บ้านโนนสวรรค์
		5	บ้านกระต่าย
		6	บ้านโคกมน
		7	บ้านโนนทอง
		8	บ้านโนนยาง
		9	บ้านปลาขาว
		10	บ้านโนนสูง
		11	บ้านท่าศิลา
		12	บ้านร้านหญ้า

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม, พ.ศ. 2569

ตารางที่ 2 แสดงสรุปเขตการปกครอง

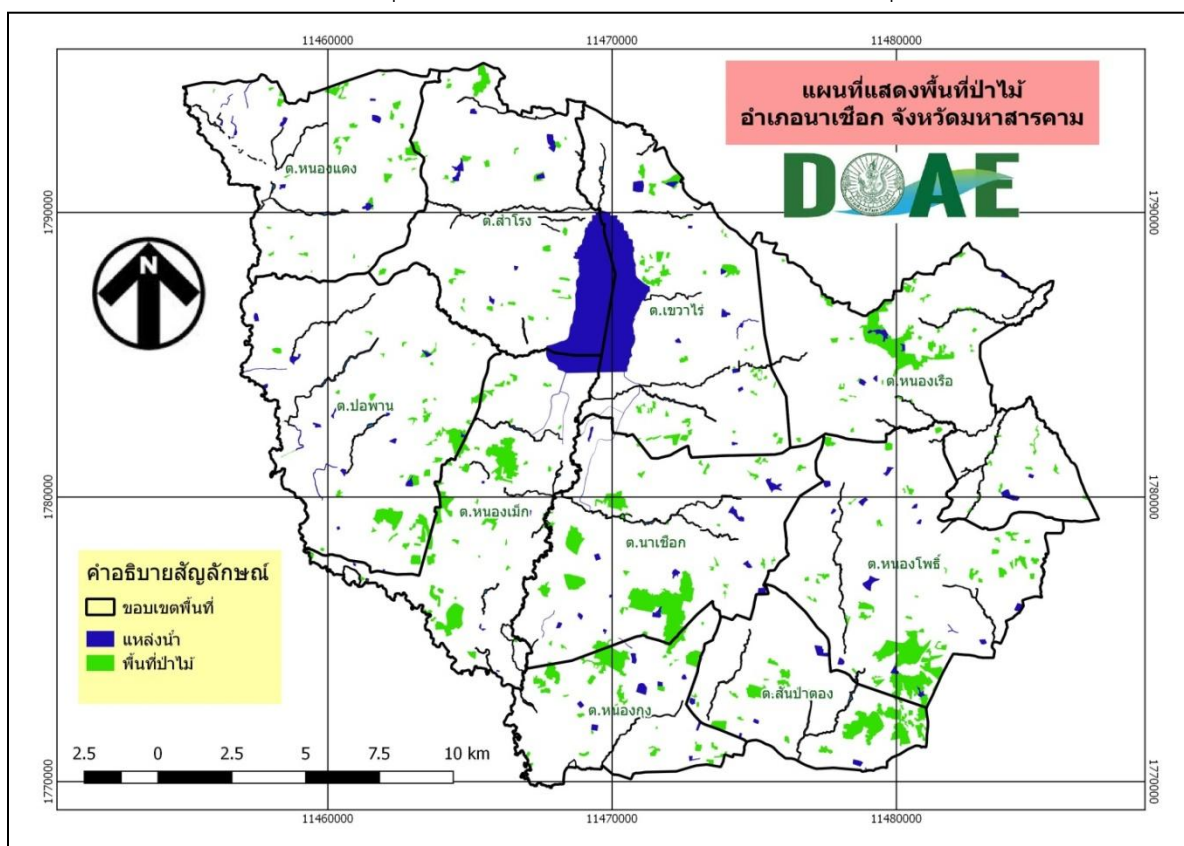
ตำบล	เนื้อที่ทั้งหมด (ไร่)	อบต	เทศบาลตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	จำนวนบ้าน (ครัวเรือน)
นาเชือก	4,437	-	1	5	2,095
นาเชือก	44,106	1	-	14	1,322
สำโรง	34,368	1	-	15	1,360
หนองแดง	23,216	1	-	10	1,183
เขวไร่	41,545	-	1	18	2,557
หนองโพธิ์	32,588	1	-	11	1,427
ปอพาน	54,395	1	-	16	2,038
หนองเม็ก	38,856.25	1	-	20	1,597
หนองเรือ	36,691.25	1	-	13	1,080
หนองกุง	17,528	1	-	11	1,137
สันป่าตอง	26,131.25	1	-	12	1,180
รวม	353,862	9	2	145	16,976

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. 2569

2. ลักษณะภูมิประเทศ

2.1 สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม

สภาพภูมิประเทศของอำเภอนาเชือกโดยทั่วไปมีพื้นที่สูงอยู่กลางของตำบล และทิศตะวันออกของตำบล ทิศใต้เป็นที่ลุ่มและที่ดอนสลับกัน ส่วนทิศตะวันตกเป็นที่ลุ่ม

ภาพที่ 2 แผนที่แสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอ
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, 2569)

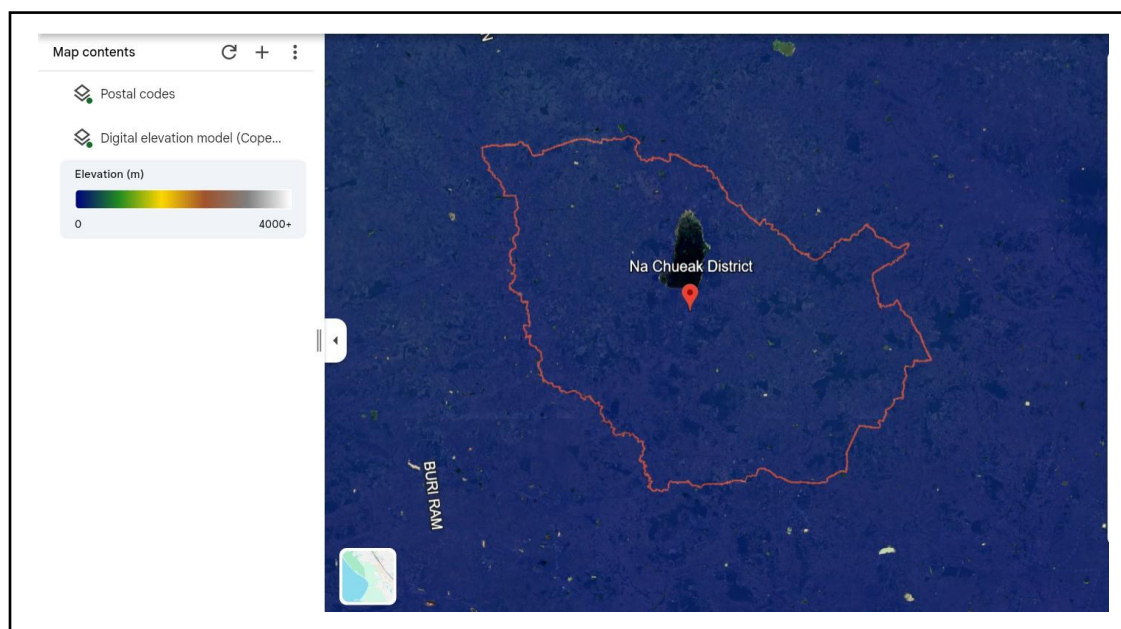
ตารางที่ 3 แสดงพื้นที่ป่าไม้

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด	พื้นที่ป่าไม้ (ไร่)	คิดเป็นร้อยละ
นาเชือก	48,543	3,143	6.47
สำโรง	34,368	885	2.58
หนองแดง	23,216	302	1.30
เขวไร่	41,545	2,404	5.79
หนองโพธิ์	32,588	3,613	11.09
ปอพาน	54,395	700	1.29
หนองเม็ก	38,856.25	2,021	5.20
หนองเรือ	36,691.25	2,596	7.08
หนองกุง	17,528	588	3.35
สันป่าตอง	26,131.25	1,747	6.69
รวม	353,862	17,999	5

ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. 2569

2.2 สภาพพื้นที่ ความลาดชัน

อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีสภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูงค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด (Rolling to Undulating) มีระดับความสูงประมาณ 130 - 230 เมตรจากระดับน้ำทะเล พื้นที่ลาดเทมาทางทิศตะวันออกและทิศใต้ มีดินลุ่มน้ำเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำสำคัญ มีลักษณะเป็นน้ำซับและป่าโปร่ง

ภาพที่ 3 แผนที่แสดงความลาดชันอำเภอ

(ที่มา : <https://earth.google.com/web/search> พ.ศ. 2569)

2.3 กลุ่มชุดดิน

ที่ลุ่ม (ดินนา)

พื้นที่ดินเค็ม เป็นดินร่วนเหนียวปนทรายลึกลงมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำและมีเกลือ สะสมอยู่มาก สีเทา มีจุดประสีเหลือง สีน้ำตาลหรือสีแดง การระบายน้ำไม่ดีดินเป็นต่าง

ปัญหา เป็นดินปนทรายที่มีเกลือสะสมอยู่สูง ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำและมีน้ำท่วมขังในฤดูฝน

พื้นที่ดินทราย เป็นดินร่วนปนทรายหรือดินทรายลึกลงมากที่เกิดจากตะกอนดินทราย ในพื้นที่ลุ่มต่ำ สีเทา มีจุดประสีเหลือง สีน้ำตาล หรือสีแดง การระบายน้ำไม่ดี ดินเป็นกรดแก่ถึงเป็นกรด เล็กน้อย

ปัญหา เป็นดินทรายที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ มีน้ำท่วมขังในฤดูฝน แต่มักขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูปลูกข้าว

ที่ดอน

พื้นที่ดินร่วนเหนียวปนทราย เป็นดินร่วนเหนียวปนทรายลึกลงมากเกิดจากการสลายตัวของหินเนื้อหยาบสีเหลือง สีน้ำตาล หรือสีแดง การระบายน้ำดี ดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดแก่

ปัญหา เป็นดินปนทรายที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ดินง่ายต่อการถูกชะล้าง พังทลายสูญเสียหน้าดินและขาดแคลนน้ำ

พื้นที่ดินทราย เป็นดินทรายหนามากกว่า 50 เซนติเมตร และดินล่างถัดไปเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายที่เกิดจากปัญหาของตะกอนดินทรายจากที่สูงลงมาทับถมเป็นดินลึกลงมากสีเหลือง หรือสีน้ำตาล การระบายน้ำดีดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดแก่

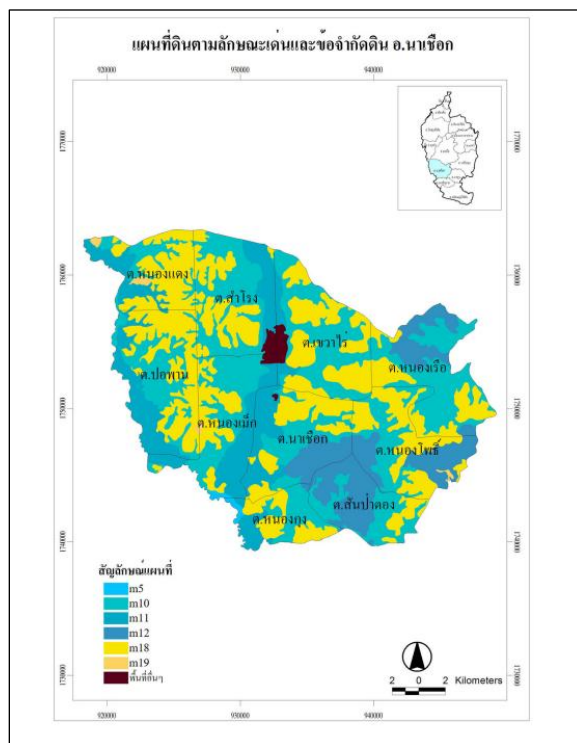
ปัญหา เป็นดินทรายที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ดินง่ายต่อการถูกชะล้าง พังทลายสูญเสียหน้าดินและขาดแคลนน้ำ

สรุปลักษณะดิน อำเภอนาเชือก

ที่ลุ่ม มีเนื้อที่มากที่สุดอยู่ในกลุ่มชุดดินที่ 20 22 และ 24

ที่ดอนมีเนื้อที่มากที่สุดอยู่ในกลุ่มชุดดินที่ 35 และ 41

ดินในอำเภอนาเชือก มีกลุ่มชุดดิน จำนวน 5 กลุ่มชุดดิน ดังนี้

ภาพที่ 4 แผนที่แสดงกลุ่มชุดดินอำเภอ
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ. 2569)

จากภาพที่ 4 สามารถอธิบายคุณสมบัติของชุดดินต่างๆได้ดังนี้

ชุดดินที่ 20

ลักษณะเด่น กลุ่มดินเค็มเกิดจากตะกอนลำน้ำ มีคราบเกลือลอยหน้าหรือมีชั้นดานแข็งที่สะสมเกลือ ภายใต้อายุ 100 ซม. จากผิวดิน ปฏิกริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นด่าง การระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ปัญหา ดินเค็ม มักพบชั้นดานแข็งที่มีการสะสมเกลือ เนื้อดินค่อนข้างเป็นทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ และขาดแคลนแหล่งน้ำจืด ในพื้นที่ดินเค็มจัด มีคราบเกลือมาก ไม่มีแหล่งน้ำจืด และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดการ ปลูกข้าว เลือกพันธุ์ข้าวที่ทนเค็มมาใช้ปลูก ปล่อยให้มิน้ำขังและล้างเกลือออกไปจากดิน ไถกลบตอซัง ปล่อยไว้ 3-4 สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานโสนอัฟริกันหรือโสนอินเดีย 6-8 กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ 50-70 วัน ปล่อยทิ้งไว้ 1-2 สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 ใช้กล้าข้าวที่มีอายุ 30-35 วัน จำนวน 5-8 ต้น/จับ ระยะปักดำ 20x20 ซม. ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ 35-45 วัน พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ชุดดินที่ 22

ลักษณะเด่น กลุ่มดินร่วนหยาบสีมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำเนื้อหยาบ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง การระบายน้ำเลวถึงค่อนข้างเลว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ปัญหา เนื้อดินค่อนข้างเป็นทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนนํ้า และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดการ ปลูกข้าว ไถกลบตอซัง ปล๋อยทิ้งไว้ 3-4 สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (โสนอัฟริกัน หรือโสนอินเดีย 4-6 กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ 50-70 วัน ปล๋อยไว้ 1-2 สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือปุ๋ยเคมีสูตร 16-16-8 ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ 35-45 วัน พัฒนาแหล่งน้ำไว้ใช้ในช่วงที่ข้าวขาดน้ำหรือใช้ทำนาครั้งที่ 2 หรือปลูกพืชไร่ พืชผักหรือพืชตระกูลถั่วหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก 2-3 ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ชุดดินที่ 24

ลักษณะเด่น กลุ่มดินทรายสีมากเกิดจากตะกอนลำน้ำที่มีเนื้อดินเป็นดินทรายหนา ปฏิกริยาดินเป็นกรด การระบายน้ำค่อนข้างเลวถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ปัญหา เนื้อดินเป็นดินทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนนํ้า และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดการ ปลูกข้าว ไถกลบตอซัง ปล๋อยไว้ 3-4 สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสดร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร 16-16-8 (หวานโสนอัฟริกันหรือโสนอินเดีย 6-8 กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ 50-70 วัน ปล๋อยไว้ 1-2 สัปดาห์) พัฒนาแหล่งน้ำชลประทานไว้ใช้ในช่วงที่ข้าวขาดน้ำ หรือใช้ปลูกพืชไร่ พืชผักหรือพืชตระกูลถั่วหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก 3-4 ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ชุดดินที่ 35

ลักษณะเด่น กลุ่มดินร่วนละเอียดถึงสีมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือวัตถุต้นกำเนิดดินเนื้อหยาบ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมาก การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ปัญหา ดินปนทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนนํ้า และในพื้นที่ที่มีความลาดชัน ดินง่ายต่อการถูกชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดิน บางพื้นที่ดินเป็นกรดจัดมาก

แนวทางการจัดการ ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก เลือกพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก 2-3 ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพั่ว 8-10 กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม 6-8 กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง 4-6 กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล๋อยไว้ 1-2 สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน หรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและระบบการให้น้ำในแปลงปลูก พื้นที่ที่เป็นกรดจัดมาก ควรใช้วัสดุปูน 200-300 กิโลกรัม/ไร่ ปลูกไม้ผล ขุดหลุมปลูกขนาด 50x50x50 ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก 20-35 กิโลกรัม/หลุม ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น การทำขั้นบันได หรือการสร้างคันดิน ปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชแซม วัสดุคลุมดิน ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝก เฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและมีระบบการให้น้ำในแปลงปลูก พื้นที่ที่เป็นกรดจัดมาก ควรใช้วัสดุปูน 0.5-1.0 กิโลกรัม/หลุม

ชุดดินที่ 41

ลักษณะเด่น กลุ่มดินทรายหนาปานกลาง ที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือตะกอนเนื้อหยาบ ทับอยู่บนชั้นดินที่มีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนดินเหนียว หรือดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ปฏิกริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นกลาง การระบายน้ำดี อยู่บนชั้นดินที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ปัญหา ดินทรายหนาปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนนํ้านาน ในระยะที่ฝนตกหนักจะมีน้ำขังหรือเกิดการชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดิน เกิดเป็นร่องทั่วไปในแปลงปลูก

แนวทางการจัดการ ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก จัดระบบการปลูกพืชหมุนเวียนตลอดทั้งปี ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก 3-4 ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพุ่ม 10-12 กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม 8-10 กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง 6-8 กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ 1-2 สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดินหรือปลูกพืชคลุมเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก ในพื้นที่ต่ำควรทำร่องหรือทางระบายน้ำ เพื่อป้องกันน้ำขังบริเวณรากพืช

3. ลักษณะภูมิอากาศ

3.1 ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศของอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของมรสุมที่พัดประจำฤดูกาล ซึ่ง 2 ชนิด คือ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพัดพามวลอากาศเย็นและแห้งจากประเทศจีนเข้าปกคลุมประเทศไทยตั้งแต่ประมาณ กลางเดือนตุลาคมถึงประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งอยู่ในช่วงฤดูหนาวของประเทศไทย ทำให้จังหวัดขอนแก่นมี อากาศหนาวเย็นและแห้งทั่วไป ส่วนมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดพามวลอากาศชื้นจากทะเลและมหาสมุทรเข้าปก คลุมประเทศไทยในช่วงฤดูฝน (ประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงประมาณกลางเดือนตุลาคม) ทำให้มีฝนตกชุกทั่วไป ตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป

3.2 ฤดูกาล

ฤดูกาลของจังหวัดมหาสารคาม พิจารณาตามลักษณะของลมฟ้าอากาศของประเทศไทยสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ฤดู ดังนี้

ฤดูหนาว เริ่มต้นประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงที่มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุมประเทศไทยและบริเวณความกดอากาศสูงจากประเทศจีนที่มีคุณสมบัติเย็นจะแผ่ลงปก คลุมประเทศไทยตอนบนในช่วงดังกล่าว ทำให้อากาศโดยทั่วไปบริเวณจังหวัดมหาสารคามจะหนาวเย็นและแห้ง โดยมีอากาศหนาวจัดในบางวัน โดยเฉพาะในช่วงเดือนธันวาคมถึงมกราคมจะเป็นช่วงที่มีอากาศหนาวเย็นมากที่สุด

ฤดูร้อน เริ่มต้นประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม ซึ่งเป็นที่มีอากาศร้อนอบอ้าวโดยทั่วไป โดยเฉพาะเดือนเมษายนจะเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวที่สุดของปี

ฤดูฝน เริ่มต้นประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม เป็นช่วงที่มรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดเอาความชื้นจากทะเลและมหาสมุทรมาปกคลุมประเทศไทย โดยมีร่องความกดอากาศต่ำที่พาดอยู่บริเวณภาคใต้ของประเทศไทยจะเลื่อนขึ้นมาพาดผ่านบริเวณภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

ทำให้อากาศเริ่ม ชุ่มชื้นและมีฝนตกชุกตั้งแต่ประมาณกลางเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป โดยเฉพาะเดือนกันยายน เป็นเดือนที่มีฝนตกชุก หนาแน่นมากที่สุดในรอบปี แต่อย่างไรก็ตามนอกจากปัจจัยดังกล่าวที่ให้มีฝนตกชุกแล้วยัง ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของพายุ หมุนเขตร้อนที่เคลื่อนตัวเข้าใกล้หรือเข้าสู่ประเทศไทยในช่วงดังกล่าวด้วย โดยสามารถสรุปได้ดังนี้ ดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงข้อมูลฤดูกาล

ฤดูกาล	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ฤดูร้อน		←			→							
ฤดูฝน					←					→		
ฤดูหนาว		→								←		

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง, พ.ศ. 2569

3.3 ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ

ตารางที่ 5 แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิเฉลี่ย 5 ปี

ปี	ปริมาณน้ำฝน รวมทั้งปี (มม.)	ปริมาณฝน เฉลี่ย (มม.)	จำนวนวันฝน ตก (วัน)	เดือนที่ฝน สูงสุด	อุณหภูมิ (องศาเซลเซียส)		
					สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ยทั้งปี
2563	1265.2	105.4	98	กันยายน	40.7	23.7	28.5
2564	1288.9	107.4	92	กันยายน	39.5	11.1	25.3
2565	1537.5	128.1	105	กันยายน	40.3	12.8	26.6
2566	1221.2	101.8	97	กันยายน	40.8	12.0	26.4
2567	1052.8	87.7	79	กรกฎาคม	43.6	16.3	30.0

ที่มา : ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน, พ.ศ. 2569

4. เส้นทางคมนาคม

4.1 เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล

อำเภอเมือง มีการเดินทางระหว่างตำบลและหมู่บ้าน โดยใช้เส้นทางในการเชื่อมต่อขนส่ง ผลผลิตทางการเกษตร ดังนี้

- ถนนสายนาเชือก - อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น เป็นถนนลาดยางตลอดสาย ระยะทาง 32 กิโลเมตร
- ถนนสายปากทางบ้านเขาไร่ - บ้านชุมแสง - บ้านสำโรง - ตำบลสำโรง เป็นถนนลาดยาง ระยะทางประมาณ 7 กิโลเมตร ถนนบ้านหนองแดง ตำบลหนองแดง - ปากทางถนนนาเชือก - ปอพาน ตำบลปอพานเป็นถนนลาดยาง ความยาวประมาณ 16 กิโลเมตร
- ถนนสายบ้านหนองแสบ ตำบลหนองเม็ก - บ้านหนองแดง ตำบลหนองแดง เป็นถนนลาดยาง ประมาณ 18 กิโลเมตร

4.2 ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ

การคมนาคมติดต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ สามารถเดินทางได้หลายเส้นทาง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ทางรถไฟ -ไม่มี-

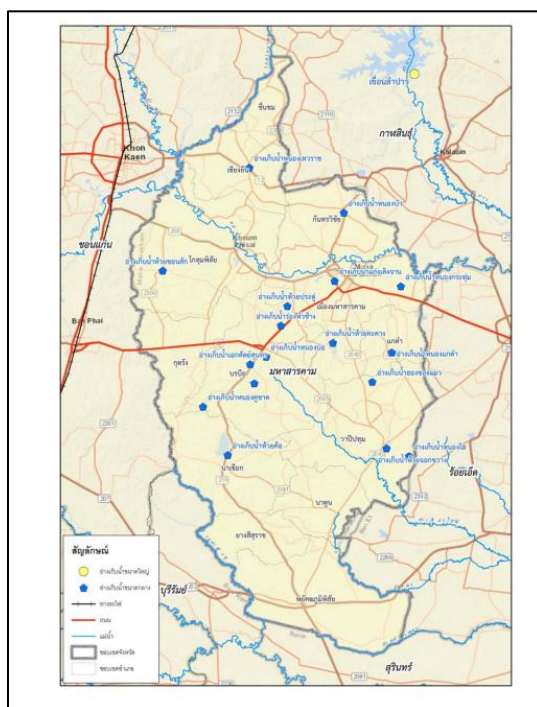
ทางรถยนต์ สามารถเดินทางได้สะดวก คือ

มีสายเดินรถประจำทางระหว่างอำเภอ/จังหวัด ได้แก่ สายพยุหภูมิพิสัย-มหาสารคาม
ทางหลวงแผ่นดิน ดังนี้

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 219 สายบรบือ-บุรีรัมย์ หรือ ถนนนาเชือก-พยัคฆ์ (ช่วงอำเภอนาเชือก ถึงอำเภอพยุหภูมิพิสัย) เป็นทางหลวงแผ่นดินสายรองประธาน ตัดผ่านในแนวเหนือ-ใต้มีหลักกิโลเมตรเริ่มต้นที่ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม คาบเกี่ยวบางพื้นที่ของ จังหวัดสุรินทร์ แล้ว ไปสิ้นสุดที่ อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ รวมระยะทางตลอดทั้งสายประมาณ 138 กิโลเมตร

5. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

5.1 แหล่งน้ำธรรมชาติ (เช่น แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง) ลำพังชู เป็นชื่อลุ่มน้ำ/ลำห้วยสำคัญในบริเวณ ต.หนองกง อ.นาเชือก จ.มหาสารคาม

ภาพที่ 5 แสดงลำน้ำและระบบลำน้ำ จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : กรมชลประทาน, พ.ศ. 2569)

3) แหล่งน้ำอื่น ๆ

(1) สระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน (บ่อจืด ขนาด 1,260 ลูกบาศก์เมตร)

ตารางที่ 8 แสดงข้อมูลสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

ที่	ตำบล	ปี 2548 - 2566		ปี 2568		รวม	
		ราย	บ่อ	ราย	บ่อ	ราย	บ่อ
1	นาเชือก	287	287	20	20	307	307
2	ลำโรง	432	432	17	17	449	449
3	หนองแดง	269	269	12	12	281	281
4	เขวไร่	314	314	10	10	324	324
5	หนองโพธิ์	337	337	21	21	358	358
6	ปอพาน	361	361	18	18	379	379
7	หนองเม็ก	336	336	15	15	351	351
8	หนองเรือ	339	339	21	21	360	360
9	หนองกุ้ง	266	266	20	20	286	286
10	สันป่าตอง	318	318	16	16	334	334

ที่มา : สำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัดมหาสารคาม, พ.ศ. 2569

(2) บ่อบาดาล

ตารางที่ 9 แสดงข้อมูลบ่อบาดาล

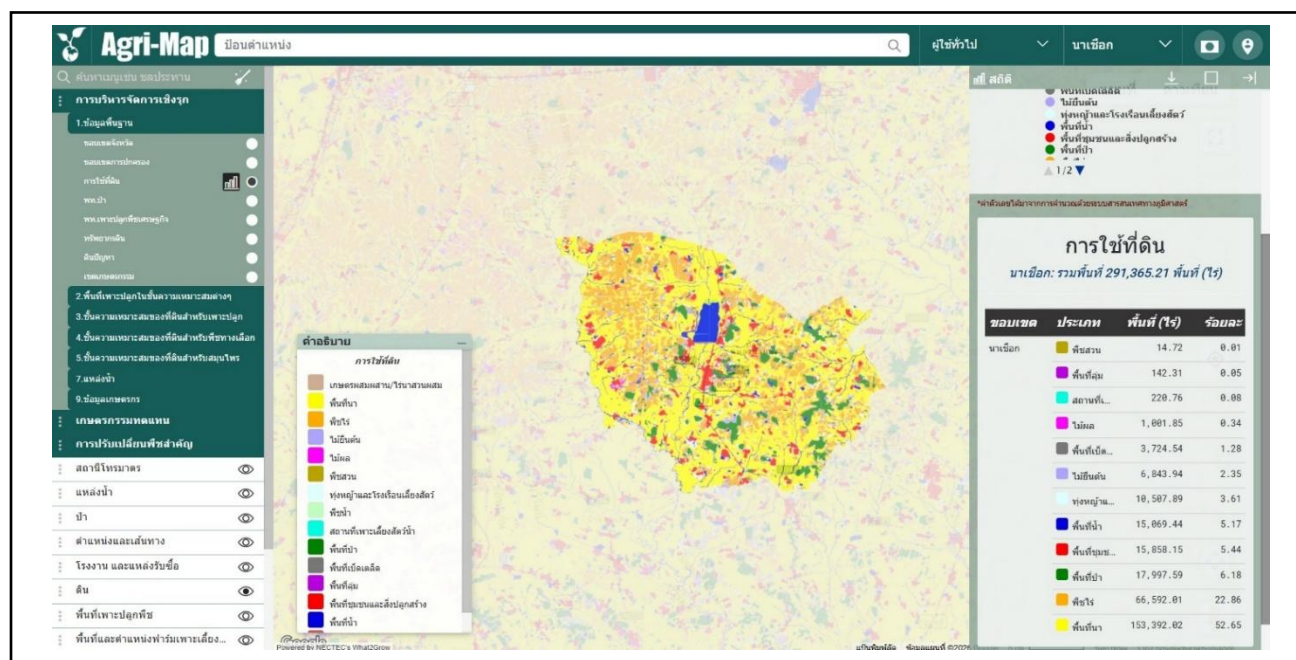
ที่	ตำบล	ด้านการเกษตร (บ่อ)	ด้านอุปโภค - บริโภค (บ่อ)	รวม (บ่อ)
1	นาเชือก	42	-	42
2	ลำโรง	26	-	26
3	หนองแดง	20	-	20
4	เขวไร่	27	-	27
5	หนองโพธิ์	16	-	16
6	ปอพาน	25	-	25
7	หนองเม็ก	15	-	15
8	หนองเรือ	30	-	30
9	หนองกุ้ง	19	-	19
10	สันป่าตอง	14	-	14

ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. 2569

6. การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ตารางที่ 10 แสดงข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่ป่า	17,997.59	6.18
พืชไร่	66,592.01	22.86
ไม้ยืนต้น	6,843.94	2.35
ไม้ผล	1,001.85	0.34
พืชสวน	14.72	0.01
พื้นที่นา	153,392.02	52.65
พืชน้ำ	-	-
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	221	0.08
ทุ่งหญ้าและโรงเลี้ยงสัตว์	10,507.89	3.61
พื้นที่ลุ่ม	142.31	0.05
พื้นที่น้ำ	15,069.44	5.17
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	15,858.15	5.44
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	3,724.54	1.28

ภาพที่ 7 แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอ

(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. 2569)

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

1. ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญ

ประชากรอำเภอนาเชือก ประชากรมีอาชีพหลักคือ เกษตรกรรม มีพื้นที่การเกษตรจำนวน 219,984.03 ไร่ (ร้อยละ 66.6 ของพื้นที่อำเภอ) โดยอยู่พื้นที่ในเขตชลประทานร้อยละ 6.18

ตารางที่ 11 แสดงข้อมูลด้านพืช

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ทางการเกษตร (ไร่)							
		ข้าว (ไร่)	อ้อยโรงงาน (ไร่)	มันสำปะหลัง (ไร่)	ยางพารา (ไร่)	 (ไร่)	 (ไร่)	พืชอื่นๆ (ไร่)	รวมพื้นที่การเกษตรทั้งหมด (ไร่)
นาเชือก	14,806	14,761	21	21	-	-	-	3	14,806
สำโรง	20,234	18,115	206	1,900	-	-	-	13	20,234
หนองแดง	12,884	12,589	75	220	-	-	-	-	12,884
เขวไร่	18,599	17,457	18	1,119	5	-	-	-	18,599
หนองโพธิ์	15,405	15,283	66	56	-	-	-	-	15,405
ปอพาน	20,056	19,464	31	561	-	-	-	-	20,056
หนองเม็ก	14,221	14,128	16	77	-	-	-	-	14,221
หนองเรือ	18,752	18,505	5	242	-	-	-	-	18,752
หนองกง	8,766	8,501	8	256	1	-	-	-	8,766
สันป่าตอง	13,810	13,721	25	64	-	-	-	-	13,810
พื้นที่รวม	157,533	152,583	471	4,516	6	-	-	16	157,533

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. 2569

ตารางที่ 12 แสดงข้อมูลด้านปศุสัตว์ (ที่ขึ้นทะเบียน ปี 2569) (ถ้ามี ถ้าไม่มีให้ -)

ตำบล	เกษตรกร ผู้เลี้ยงสัตว์ รวม (ราย)	โคเนื้อ (ตัว)	โคนม (ตัว)	กระบือ (ตัว)	สุกร (ตัว)	ไก่ (ตัว)	เป็ด (ตัว)	แพะ (ตัว)	แกะ (ตัว)
นาเชือก	598	2,036	-	-	86	19,565	-	-	-
สำโรง	1,167	2,571	90	354	217	19,553	-	-	-
หนองแดง	326	1,140	-	67	100	7,290	-	-	-
เขวไร่	760	3,627	137	615	1,697	-	-	-	-
หนองโพธิ์	398	1,152	68	18	2,525	9,980	-	-	-
ปอพาน	356	937	-	67	20	4,716	-	-	-
หนองเม็ก	973	2,988	147	214	-	21,710	-	-	-
หนองเรือ	810	2,227	-	135	194	19,580	-	-	-
หนองกุง	676	1,577	-	180	-	16,100	-	-	-
สันป่าตอง	484	1,063	-	119	-	8,285	-	-	-
รวมทั้งหมด	6,548	19,318	442	1,769	4,839	126,779	-	-	-

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์อำเภอนาเชือก, พ.ศ. 2569

- โรงงานผลิตอาหารสัตว์แห่ง คือ
ชื่อโรงงาน..... ที่ตั้ง.....
- โรงงานฆ่าสัตว์ปีกมาตรฐานแห่ง คือ.....
ชื่อโรงงาน..... ที่ตั้ง.....
- ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ขนาดใหญ่ 1 จำนวน คือ
ชื่อฟาร์ม ฟาง ฟอง ฟาร์ม ที่ตั้ง ม.7 ต.หนองโพธิ์
ชื่อฟาร์ม วิสูตรฟาร์ม ที่ตั้ง ม.5 ต.หนองโพธิ์

ตารางที่ 13 แสดงข้อมูลด้านประมง แสดงจำนวนผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (ถ้ามี ถ้าไม่มีให้ -)

ตำบล	เกษตรกร รวม (ราย)	กุ้งทะเล	กุ้งน้ำจืด	ปลาทะเล	ปลาน้ำจืด	สัตว์น้ำสวยงาม	สัตว์น้ำอื่น ๆ
นาเชือก	220	-	-	-	220	-	-
สำโรง	219	-	-	-	219	-	-
หนองแดง	104	-	-	-	104	-	-
เขวไร่	11	-	-	-	11	-	-
หนองโพธิ์	136	-	-	-	136	-	-
บ่อพาน	222	-	-	-	222	-	-
หนองเม็ก	117	-	-	-	117	-	-
หนองเรือ	7	-	-	-	7	-	-
หนองกุง	94	-	-	-	94	-	-
สันป่าตอง	59	-	-	-	59	-	-
รวมทั้งหมด	1,189	-	-	-	1,189	-	-

ที่มา : สำนักงานประมงอำเภอนาเชือก, พ.ศ. 2569

2. สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI (ถ้าไม่มี ให้ใส่ว่า ไม่มี)

ไม่มี

ข้อมูลด้านสังคม

1. ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร

1.1 เกษตรกร

1) ครุฑเรือนและประชากร

ตารางที่ 14 แสดงจำนวนครุฑเรือน และประชากร

ที่	ตำบล	ครุฑเรือน ทั้งหมด	ครุฑเรือนเกษตรกร	ประชากร		
				ชาย	หญิง	รวม
1	นาเชือก	1,952	1,639	2,382	2,682	5,064
2	สำโรง	1,461	1,514	1,817	2,049	3,866
3	หนองแดง	947	857	1,294	1,362	2,656
4	เขวไร่	1,792	1,621	2,380	2,603	4,983
5	หนองโพธิ์	1,054	1,153	1,536	1,703	3,239

ที่	ตำบล	ครัวเรือนทั้งหมด	ครัวเรือนเกษตรกร	ประชากร		
				ชาย	หญิง	รวม
6	ปอพาน	1,799	1,470	2,312	2,609	4,921
7	หนองเม็ก	1,539	1,353	1,927	2,218	4,145
8	หนองเรือ	1,160	1,199	1,351	1,552	2,908
9	หนองกุง	832	798	1,133	1,288	2,421
10	สันป่าตอง	884	887	1,075	1,278	2,353
รวม		13,420	12,491	17,207	19,344	36,556

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาเชือก, พ.ศ. 2569

2) หัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ

ตารางที่ 15 แสดงจำนวนหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ

ช่วงอายุ (ปี)	ครัวเรือน	ร้อยละ
65 ปีขึ้นไป	3,548	29.44
56 – 65 ปี	3,897	32.34
46 – 55 ปี	3,166	26.27
36 – 45 ปี	1,069	8.87
26 – 35 ปี	345	2.89
18 – 25 ปี	22	0.18
รวม	12,020	100

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. 2569

3) ลักษณะการประกอบอาชีพ

ตารางที่ 16 แสดงจำนวนลักษณะการประกอบอาชีพ

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ครัวเรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	11,362	94.29
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	688	5.71
รวม	12,030	100

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. 2569

4) ลักษณะการถือครองที่ดิน

ตารางที่ 17 แสดงจำนวนลักษณะการถือครองที่ดิน

ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	ร้อยละ
เกษตรกรเป็นเจ้าของ	10,335	71.34
อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี)	1,429	9.86
เช่า	2,723	18.80
รวม	14,487	100

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. 2569

5) ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าของ)

ตารางที่ 18 แสดงจำนวนประเภทเอกสารสิทธิ์

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)				รวม
โฉนด/น.ส.ทุกประเภท	ส.ป.ก. ทุกประเภท	หนังสือรับรอง ของหน่วยงาน	ไม่มีเอกสารสิทธิ์	
11,914	1,271	-	212	13,397

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. 2569

6) รายได้ รายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร

รายได้ส่วนใหญ่ของเกษตรกรในอำเภอนาเชือกอยู่ต่ำกว่า 60,000 บาท/ครัวเรือน/ปี

7) สินเชื่อและภาวะหนี้สินของเกษตรกร

หนี้สินส่วนใหญ่ของเกษตรกรในอำเภอนาเชือกโดยเฉลี่ยน้อยกว่า 60,000 บาท/ครัวเรือน/ปี

8) ประเพณีและวัฒนธรรม

(1) การนับถือศาสนา

ประชากรส่วนใหญ่ของอำเภอนาเชือก นับถือศาสนา พุทธ

(2) วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญ

ชุมชนชาวอีสานในอำเภอนาเชือกมีชีวิตความเป็นอยู่และขนบธรรมเนียมประเพณีตามแบบของชาวอีสาน โดยทั่วไป ยึดถือปฏิบัติตามธรรมเนียมใน “ฮีตสิบสองคองสิบสี่” มาแต่โบราณ ประเพณีวัฒนธรรมที่เห็นเด่นชัด ได้แก่ บุญคูณลาน บุญข้าวจี บุญมหาชาติ บุญสงกรานต์ บุญบั้งไฟ บุญเข้าพรรษา ออกพรรษา บุญกฐิน ประเพณีลอยกระทง เป็นต้น

ฮีตสิบสองมาจากคำ 2 คำ คือ ฮีต กับ สิบสอง ฮีตมาจากคำว่า จารีต หมายถึงสิ่งที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนกลายเป็นประเพณีที่ดำรง ชาวอีสาน เรียกว่า จาฮีต หรือฮีต สิบสองในหนึ่งปี

-เดือนอ้าย บุญเข้ากรรม เป็นกิจกรรมของสงฆ์ เรียกว่า เข้าปริวาสกรรม หลังจากออกพรรษาเสร็จแล้วโดยให้พระภิกษุสงฆ์ที่ต้องอาบัติ (กระทำความผิด) สังฆาติเสสได้สารภาพต่อหน้าคณะสงฆ์เพื่อเป็นการฝึกจิตสำนึกถึงความบกพร่องของตน แล้วปรับตัวประพฤติตนให้ถูกต้องตามพระวินัย

-เดือนยี่ ทำบุญคุณลาน (คัมข้าวใหญ่) ในพิธีนี้จะมีการทำบุญตักบาตร เลี้ยงพระ ประพรมน้ำพระพุทธมนต์แก่ชาวบ้าน ลานข้าว ที่นาและตอข้าวบริเวณใกล้ลานข้าวถือว่าเป็นสิริมงคล ทำให้ข้าวในนาอุดมสมบูรณ์ เจ้าของนาจะอยู่เป็นสุข ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าจะงอกงามและได้ผลดีในปีต่อไป เมื่อเสร็จพิธีทำบุญคุณลานข้าวแล้ว ชาวบ้านจึงจะขนข้าวใส่ยุ้งและเชิญขวัญข้าว คือ พระแม่โพสพไปยังยุ้งข้าวและทำพิธีสวัญกับสู่ข้าวเล่า (ยุ้ง) ข้าวเพื่อเป็นสิริมงคลต่อไป

-เดือนสาม บุญข้าวจี เป็นการทำบุญในช่วงเทศกาลวันมาฆบูชา ชาวบ้านจะมาร่วมกันทำบุญตักบาตรในตอนเช้า ตอนค่ำจะมีการเวียนเทียนรอบพระอุโบสถ ชาวบ้านจัดเตรียมข้าวจีแล้วนำไปถวายพระภิกษุสามเณรที่วัด เมื่อพระฉันเสร็จแล้วมีการฝังเทศน์ฉลองข้าวจีและรับพร มูลเหตุที่มีการทำบุญข้าวจี ซึ่งเป็นอาหารที่คนยากจนกินเป็นประจำ ไปถวายพระพุทธเจ้า พลังคิดว่า ขนมอบข้าวจีเป็นเพียงขนมของทาสที่ต่ำต้อยพระพุทธองค์คงไม่ฉัน ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงหยั่งรู้จิตใจของนาง จึงทรงฉันแบ่งข้าวจีต่อหน้าทำให้เกิดความปิติใจ ครั้นตายไปก็จะได้ขึ้นสวรรค์ ชาวอีสานจึงได้แบบอย่างในการทำแบ่งข้าวจี ทำบุญข้าวจีถวายพระมาโดยตลอดจวบจนปัจจุบัน

-เดือนสี่ บุญพระเวส(บุญพระเวสสันดรหรือบุญมหาชาติค้ำน้ำออกเสียงว่า ฆะเหวด (เป็นสำเนียงของชาวอีสานที่มาจากคำว่า พระเวส ซึ่งหมายถึงพระเวสสันดร การทำบุญฆะเหวด เป็นการทำบุญและฟังเทศน์เรื่องพระเวสสันดรชาดกหรือเทศน์มหาชาติ ซึ่งมีจำนวน 13 กัณฑ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระเวสสันดร ผู้ซึ่งบำเพ็ญบารมีอันยิ่งใหญ่ด้วยการให้ทานหรือทานบารมีในชาติสุดท้าย ก่อนที่จะมาเสวยชาติและตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า บุญพระเวสเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ของชาวอีสาน นิยมทำกันทุกหมู่บ้าน ด้วยความเชื่อว่าหากได้ฟังเทศน์มหาชาติทั้ง 13 กัณฑ์จบภายในวันเดียว อาณิสสสังจะดับบันดาลให้เกิดในศาสนาของพระศรีอารียเมตไตรย ซึ่งเป็นยุคแห่งความสุข ความสมบูรณ์ตามพุทธคติที่มีมาแต่ครั้งพุทธกาล

-เดือนห้า บุญสงกรานต์ (บุญสงน้ำเป็นการทำบุญวันขึ้นปีใหม่ของไทยแต่โบราณ (นิยมทำในเดือนห้าเริ่มตั้งแต่วันที่ 13 เมษายนถึงวันที่ 15 เมษายน คำว่า สงกรานต์ เป็นคำสันสกฤต แปลว่า ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไป ในที่นี้หมายถึง พระอาทิตย์ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไปในจักรราศีหนึ่ง เป็นเดือนที่เริ่มต้นปีใหม่ การทำบุญสงกรานต์จะมีพิธีสงน้ำพระพุทธรูป พระสงฆ์ ผู้ใหญ่ ผู้เฒ่าผู้แก่ นอกจากนี้ ชาวบ้านจะทำบุญตักบาตรก่อบพระเจดีย์ทรายและมีการละเล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนานนานตลอดทั้ง ๓ วัน

-เดือนหก บุญบั้งไฟ เป็นงานสำคัญของชาวอีสานก่อนลงมือทำนา ด้วยความเชื่อว่าเป็นการขอฝนเพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าในนาอุดมสมบูรณ์ ประชาชนอยู่อย่างมีความสุข ในงานจะมีการแห่บั้งไฟ และจุดบั้งไฟ เพราะเชื่อว่าเป็นการส่งสัญญาณขึ้นไปบอกพญาแถน ให้ส่งน้ำฝนลงมา ระหว่างที่มีการจุดบั้งไฟชาวบ้านจะมีการแข่งอย่างสนุกสนาน การทำบุญบั้งไฟนับเป็นการชุมนุมที่สำคัญของคนในท้องถิ่น ที่มาร่วมงานบุญกันอย่างสนุกสนานเต็มที่ มีการนำสัญลักษณ์ทางเพศมาล้อเลียนในขบวนแห่บั้งไฟ โดยไม่ถือว่าเป็นเรื่องหยาบคาย การทำบุญบั้งไฟนี้ บางที่จะตรงกับประเพณีบุญวันวิสาขบูชาด้วย

-เดือนเจ็ด บุญเบิกบ้าน เป็นการทำบุญเพื่อชำระล้างสิ่งที่ไม่ดีเป็นเสนียดจัญไรอันจะทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่บ้านเมือง เป็นการปิดเป่าความชั่วร้ายให้ออกจากหมู่บ้านชาวบ้านจะนำข้าวปลาอาหารมาตักบาตรที่ศาลากลางบ้านและสวดมนต์ตอนเย็น ตอนเช้าตักบาตรรดน้ำมนต์

-เดือนแปด บุญเข้าพรรษา การเข้าพรรษาเป็นกิจของภิกษุสามเณรที่จะต้องอยู่เป็นประจำในวัดใดวัดหนึ่งตลอด 3 เดือน กำหนดเอาตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 ถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ห้ามมิให้พระภิกษุสามเณรไปพักแรมคืนที่อื่น มีการทำบุญตักบาตร ถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการฟังธรรมเทศนา ชาวบ้านจะหล่อเทียนขนาดใหญ่ถวายวัดเป็นพุทธบูชาและเก็บไว้ตลอดพรรษา การทำเทียนถวายวัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา มีความเชื่อแต่โบราณว่า หากใครทำ

เทียนไปถวายวัด เมื่อเกิดชาติใหม่ ผู้นั้นจะได้ความสุข หากมิได้ขึ้นสวรรค์ แต่เกิดบนโลกมนุษย์ผู้นั้นจะมีความสุขฉลาด มีสติปัญญาไหวพริบเป็นเลิศ ประดุจแสงเทียนอันสว่างไสว

-เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว เมื่อถึงวันแรม 14 ค่ำ เดือน 9 ชาวบ้านจากกันทำข้าวปลาอาหารคาวหวานพร้อมหมากพลูตั้งแต่เช้ามืดห่อใส่ใบตอง เรียกว่า ข้าวประดับดิน นำไปวางไว้ตามโคนต้นไม้ในบริเวณวัด เพื่อให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วนั้นมากิน เพราะเชื่อว่าเป็นการทำให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว จะได้รับการปลดปล่อยให้ออกมาท่องเที่ยวได้ ในพิธีบุญข้าวประดับดิน ชาวบ้านจะวางข้าวประดับดินไว้ พร้อมจุดเทียน บอกกล่าวให้มารับเอาอาหารและส่วนบุญนี้ จากนั้นชาวบ้านจะเอาอาหารไปทำบุญตักบาตรถวายทานแด่พระภิกษุ สามเณร สมาทานศีล ฟังเทศน์และกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับไปแล้ว

-เดือนสิบ บุญข้าวสากเป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย โดยมีการทำสลากให้พระจับ เพื่อที่จะได้ถวายของตามสลากนั้น เป็นการทำบุญที่ต่อเนื่องจากพิธีในเดือนเก้า เพราะถือว่าเป็นการทำบุญส่งดวงลับไปแล้วที่ได้ออกมาท่องเที่ยว ให้กลับสู่แดนของตน ในเดือนสิบนี้ชาวบ้านจะนำห่อข้าวสากข้าวเปลือกเหนียวมาคั่ว เพื่อให้ข้าวเหนียวแตกออกเป็นสีขาว แล้วคลุกน้ำตาลและมะพร้าวไปวางไว้บริเวณวัด(พร้อมจุดเทียนและบอกให้ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว มารับอาหารและผลบุญที่อุทิศให้

-เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา จัดทำในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 เป็นการทำบุญที่สืบเนื่องมาจากบุญเข้าพรรษา ในเดือนแปด ที่พระภิกษุสามเณรได้เข้าพรรษาเป็นเวลานานถึง 3 เดือน ดังนั้น ในวันที่ครบกำหนด พระภิกษุสามเณร เหล่านั้นจะมารวมกันทำพิธีออกวัสสาปวารณา วันนี้เป็นวันที่ภิกษุสามเณรมีโอกาสมาชุมนุมกันอย่างพร้อมเพรียงกันที่วัด ชาวบ้านถือว่าเป็นวันสำคัญและเป็นระยะที่ชาวบ้านหมดภาระในการทำนาไร่ อาภาศในช่วงนี้จะเย็นสบายจึงถือโอกาสมาร่วมกันทำบุญ มีการตักบาตรถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการกรวดข้าวทิพย์ถวาย รับศีลสวดมนต์ฟังเทศน์และถวายผ้าจำนำพรรษา ตอนค่ำจะมีการจุดประทีปโคมไฟในบริเวณวัดและหน้าบ้าน บางท้องถิ่นอยู่ใกล้บริเวณแม่น้ำจะมีการไหลเรือไฟ (ล่องเรือไฟ) เพื่อเป็นการบูชาคารวะแม่คงคา บางแห่งมีการแข่งเรือยาวเพื่อความสนุกสนานและสามัคคีร่วมกันในงานอีกด้วย

-เดือนสิบสอง บุญกฐิน เป็นการถวายผ้าจีวรแด่พระสงฆ์ที่จำพรรษาครบ 3 เดือน งานบุญนี้มีระยะเวลาทำตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 จนถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 มูลเหตุที่มีการทำบุญกฐินนั้น มีเรื่องเล่าว่า มีพระภิกษุจำนวนหนึ่งได้เดินทางไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ระหว่างการเดินทางนั้นยังเป็นช่วงหน้าฝน และระยะทางไกลจึงนำผ้าจีวรของพระภิกษุเหล่านั้นเปียกน้ำเปื้อนโคลน ไม่สามารถหาผ้าผืนเปลี่ยนได้ พระพุทธเจ้าได้เห็นถึงความยากลำบากนั้น จึงมีพุทธบัญญัติให้ภิกษุแสวงหาผ้าและรับผากฐินได้ เป็นเวลาหนึ่งเดือนหลังออกพรรษา ชาวบ้านจึงได้จัดผ้าจีวรนำมาถวายพระภิกษุในช่วงเวลาดังกล่าว จนกลายเป็นประเพณีทำบุญกฐินมาจวบจนปัจจุบัน ก่อนการทำกฐินเจ้าภาพจะต้องจองวัดและกำหนดวันทอดกฐินล่วงหน้า เตรียมผ้าไตรจีวรพร้อมอัฐบริขารและเครื่องไทยทาน มีการบอกบุญแก่ญาติมิตร ตอนเช้าในพิธีจะแห่ขบวนกฐินเพื่อนำไปทอดที่วัด และแห่กฐินเวียนประทักษิณรอบอุโบสถ 3 รอบ จึงทำพิธีถวายผากฐินจากปูมฝ้ายจนสามารถนำไปทอดให้เสร็จภายใน 24 ชั่วโมงนับแต่เวลาเริ่มทำเชื่อว่าจะได้บุญมากกว่าอย่างอื่น

ครอง 14 คือ แนวทางหรือข้อวัตรที่ประชาชนทั่วไปตลอดจนผู้มีหน้าที่ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ 14 ข้อ เป็นจารีตประเพณีและทำนองคลองธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของบ้านเมือง ซึ่งอาจสรุปได้ 3 ประการ คือ สำหรับพระมหากษัตริย์และผู้ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ สำหรับพระสงฆ์องค์เจ้า และสำหรับบุคคลธรรมดาสามัญพึงปฏิบัติในส่วนที่ชาวบ้านถือปฏิบัติต่อตัวเองและชาวบ้าน มีดังนี้

1. เมื่อได้ข่าวใหม่หรือผลหมากรากไม้ ให้บริจาคแก่ผู้มีศีลแล้วตนเองจึงบริโภคและให้ญาติพี่น้องด้วยกัน
2. อย่ามีความโลภ อย่าใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย อย่ากล่าวคำหยาบ
3. ให้ทำศาลพระภูมิไว้บริเวณบ้านของตนเองเพื่อบูชา

4. ให้ล้างเท้าก่อนขึ้นบ้าน
5. เมื่อถึงวัน 7, 8 ค่ำ 14, 15 ค่ำ ให้สมமாக่อนเส้า สมมาแม่ขึ้นบันได สมมาผักตู่เฮือน
6. ให้ล้างเท้าก่อนนอนเวลากลางคืน
7. ถึงวันศีลให้อาตดอไม้ ฐูปเทียน สมมาผัว และให้อาฐูปเทียนถวายพระ
8. ถึงวันศีลดับ ศีลเพ็งแรม 14 ค่ำ, ขึ้น 15 ค่ำ) ให้นิมนต์พระมาสวดมนต์บ้านหรือใส่บาตร
9. เมื่อพระภิกษุเข้าปฐวากรรม ให้มีขันข้าวตอก ดอกไม้ ฐูปเทียน เครื่องอัฐบริขารไปถวายพระ
10. เมื่อเห็นพระภิกษุเดินผ่านให้นั่งลงแล้วยกมือไหว้ แล้วค่อยเจรจา
11. อย่าเหยียบเงาพระภิกษุ ผู้ถือศีลบริสุทธิ์(อย่าห่มินประมาทพระ)
12. อย่าเอาอาหารที่กินแล้วไปให้พระภิกษุ รวมถึงสามเณรด้วย
13. อย่าเสพเมถุนในวันศีล วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา
14. เมื่อมีพระมาบิณฑบาตอย่าให้พระคอย เวลาใส่บาตรอย่าให้มือแตะบาตร ภิกษุหรือสามเณรห้ามใส่รองเท้า ห้ามกางร่ม ห้ามเอาผ้าปิดหัวเวลาใส่บาตร

อำเภอณาเชือกมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ อุทยานป่าดุนลำพัน และปูลุทกระหม่อม นอกจากนี้ยังมีขนบธรรมเนียม ประเพณีทาง พุทธศาสนาเก่าแก่ที่ได้รับการสืบทอดมาอย่างยาวนานมีความกลมกลืนกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของ ประชาชนเป็นอย่างดี

1.2 องค์กรและสถาบันเกษตรกร

1) กลุ่มเกษตรกร/สถาบัน

ตารางที่ 19 แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร

ตำบล	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ		กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิสาหกิจชุมชน		สหกรณ์		กลุ่มเกษตรกร	
	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)
นาเชือก	-	-	3	41	2	23	13	264	-	-	1	86
ลำโรง	-	-	2	22	1	10	14	364	-	-	-	-
หนองแดง	2	23	1	28	1	13	1	32	-	-	-	-
เขวไร่	-	-	5	50	1	10	13	323	-	-	-	-
หนองโพธิ์	1	25	1	35	2	65	5	147	-	-	-	-
ปอพาน	-	-	-	-	-	-	7	237	-	-	-	-
หนองเม็ก	1	15	-	-	1	10	4	112	-	-	-	-
หนองเรือ	1	29	5	96	1	27	13	338	-	-	-	-
หนองกุง	2	29	2	23	1	26	7	140	-	-	-	-
สันป่าตอง	1	17	1	16	1	36	3	43	-	-	-	-
รวม	8	138	20	311	11	220	80	2,000	-	-	1	86

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอณาเชือก, พ.ศ. 2569

ตารางที่ 20 แสดงจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์

ประเภทผลิตภัณฑ์	จำนวน
อาหาร	9
เครื่องดื่ม	-
ผ้า เครื่องแต่งกาย	49
ของใช้/ของตกแต่ง/ของที่ระลึก	11
สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร	-
รวม	69

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาเชือก,พ.ศ. 2569

ตารางที่ 21 แสดงข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำพริก	14	นาเชือก	7
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตดอกไม้จันทน์โรงเรียนผู้สูงอายุ	9	นาเชือก	26
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตดอกไม้จันทน์โรงเรียนผู้สูงอายุ	6	นาเชือก	30
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพเพื่อพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองทิศสอน	5	นาเชือก	27
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหม บ้านหัวหนอง	4	นาเชือก	8
วิสาหกิจชุมชนศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนบ้านห้วยหิน	3	นาเชือก	10
วิสาหกิจชุมชนปลูกพืชสมุนไพร และพืชเศรษฐกิจตำบลลำพัน	7	นาเชือก	9
วิสาหกิจชุมชนเกษตรปศุสัตว์ยั่งยืนพอเพียงปอพาน	3	นาเชือก	12
วิสาหกิจชุมชนเกษตรปศุสัตว์ยั่งยืนพอเพียงปอพาน	6	นาเชือก	24
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกรบ้านเหล่าใหญ่	11	นาเชือก	25
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มศูนย์เรียนรู้การเกษตรพอเพียงบ้านดำรงพัฒนา	14	นาเชือก	35
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มศูนย์เรียนรู้การเกษตรพอเพียงบ้านดำรงพัฒนา	6	นาเชือก	28
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มศูนย์เรียนรู้การเกษตรพอเพียงบ้านดำรงพัฒนา	14	นาเชือก	23
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินบ้านดงม่วง หมู่ที่ 5 ตำบลลำโรง	5	ลำโรง	18

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
วิสาหกิจชุมชนร้านค้าชุมชนบ้านโนนทราย	2	สำโรง	25
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรบ้านสำโรงราษฎร์	13	สำโรง	63
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุน-โคเนื้อ บ้านดงม่วง กลุ่มที่ 1	5	สำโรง	10
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุนบ้านชุมแสง หมู่ 15	15	สำโรง	16
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรดงม่วง หมู่ที่ 5 ตำบลสำโรง	5	สำโรง	13
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนร้านค้าชุมชนบ้านชุมแสงเหนือ หมู่ 15	15	สำโรง	28
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรบ้านขี้เหล็ก-ใต้ หมู่ที่ 11,14 ตำบลสำโรง อำเภอนาเชือก	14	สำโรง	40
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนบ้านหัวดง หมู่ที่ 4 ตำบลสำโรง อำเภอนาเชือก	4	สำโรง	51
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ที่ 12 บ้านสำโรงใหม่ ตำบลสำโรง	12	สำโรง	27
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านขี้ตุน หมู่ 10	10	สำโรง	46
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนเพาะเห็ดนางฟ้า-ขอนขาวชุมชน บ้านสำโรงราษฎร์	13	สำโรง	10
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเย็บผ้าการเย็บผ้า	1	สำโรง	10
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปั้นเตา หมู่ 15 บ้านชุมแสงเหนือ	15	สำโรง	7
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวบ้านเก่าใหญ่	4	หนองแดง	32
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านดอนกลอย	4	เขาวไร่	34
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนสภาชุมชนบ้านหนองบัวแดง หมู่ 9	9	เขาวไร่	24
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรบ้านเขาวพัฒนา	13	เขาวไร่	57
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหนองบัวแดง	9	เขาวไร่	20
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มพรหมเช็ดเต้าบ้านโนนชัยศรี	17	เขาวไร่	13
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์และแปรรูปผลิตภัณฑ์	17	เขาวไร่	9
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผสมผสานปลูกผักบ้านห้วยหลาว	7	เขาวไร่	37

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนเกษตรกรตำบลเขวไร่ อำเภอนาเชือก	4	เขวไร่	26
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรบ้านดอนกลอย	4	เขวไร่	8
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ใช้น้ำบาดาลพลังแสงอาทิตย์(โซลาร์เซลล์) และไร่นาสวนผสม	4	เขวไร่	12
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านเห็ดโค หมู่ที่ 5 ตำบลเขวไร่	5	เขวไร่	25
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มมันเส้นมันสะอาด อ.นาเชือก	13	เขวไร่	50
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหัวหนองคู หมู่ที่ 3 ตำบลเขวไร่	3	เขวไร่	8
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านหนองโพธิ์ หมู่ที่ 1 ตำบลหนองโพธิ์	1	หนองโพธิ์	43
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกล้วยน้ำว้าอินทรีย์ตักสิลา	8	หนองโพธิ์	7
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านหัวหนอง หมู่ที่ 2 ตำบลหนองโพธิ์	2	หนองโพธิ์	60
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านหนองบึง หมู่ที่ 3	3	หนองโพธิ์	30
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกผักสลัดอินทรีย์บ้านหนองโพธิ์	10	หนองโพธิ์	7
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมบ้านเหล่าค้อ ม.8 ต.ปอพาน อ.นาเชือก จ.มหาสารคาม	8	ปอพาน	31
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโคเนื้อปอพานสาม	14	ปอพาน	10
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านเหล่าค้อ หมู่ที่ 9 ตำบลปอพาน	9	ปอพาน	53
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ไม้ผลบ้านเหล่าค้อ (หมู่8,หมู่12,หมู่16)	12	ปอพาน	64
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนธนาคารต้นไม้บ้านหนองโน หมู่ที่ 3	3	ปอพาน	13
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มพลังงานทดแทนตำบลปอพาน	3	ปอพาน	29
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าว	6	ปอพาน	37
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมบ้านหนองแสม ม.5 ต.หนองเม็ก อ.นาเชือก จ.มหาสารคาม	5	หนองเม็ก	40

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านกุดน้ำใส หมู่ที่ 1	1	หนองเม็ก	30
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรน้ำอ้อม หมู่ที่ 15 ตำบลหนองเม็ก	15	หนองเม็ก	27
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมบ้านหมากหม้อ	6	หนองเม็ก	15
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนเลี้ยงไหม แปรรูป บ้านนากลาง	12	หนองเรือ	7
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มศูนย์ข้าวชุมชนบ้านนางเลิ้ง	10	หนองเรือ	13
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเม็ดพันธุ์ข้าวบ้านหนองเรือ	4	หนองเรือ	17
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนโคขุนหนองกลางโคก	7	หนองเรือ	8
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตพันธุ์ข้าว หมู่ 3 หัวเข้าแตก	3	หนองเรือ	43
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนรักษ์สมุนไพrob้านหนองกลางโคก	7	หนองเรือ	39
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรอินทรีย์ตำบลหนองเรือ อำเภอนาเชือก	2	หนองเรือ	23
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรปศุสัตว์ตลาดเหนือ	13	หนองเรือ	10
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหนองปอ	2	หนองเรือ	30
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรบ้านปำร้างนา	6	หนองเรือ	39
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหม หมู่ 11 บ้านนาเหนือ	11	หนองเรือ	15
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนฮักแพงนาเชือก	2	หนองเรือ	13
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เลี้ยงโคหนองกลางโคก	7	หนองเรือ	81
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสตรีแม่บ้าน บ้านกลาง หมู่ที่ 11	11	หนองกุง	15
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อบ้านหนองกุง หมู่11 ตำบลหนองกุง	11	หนองกุง	11
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรบ้านหนองกุง หมู่ที่ 4 ตำบลหนองกุง	4	หนองกุง	10
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มโคขุนบ้านอีโต้	1	หนองกุง	10
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนนาแปลงใหญ่บ้านอีโต้ หมู่ที่ 1	1	หนองกุง	60
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอพรหมเช็ดเท้า หมู่ที่ 5	5	หนองกุง	10
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านหนองใหม่	7	หนองกุง	18

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรขยายข้าวพันธุ์ดีบ้านโนนสวรรค์	4	สันป่าตอง	21
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมบ้านปลาขาว	9	สันป่าตอง	14
วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรภูมิไท (Phum Thi Herb)	5	สันป่าตอง	8

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก,พ.ศ. 2569

ตารางที่ 22 แสดงข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหัวหนอง	4	นาเชือก	15
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าไหม	5	นาเชือก	31
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเพิ่มพูนทรัพย์	12	นาเชือก	10
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านห้วยทราย	6	นาเชือก	10
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าไหม	5	นาเชือก	31
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านชุมแสง	8	สำโรง	10
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโพนทราย	2	สำโรง	12
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มเกษตรกรบ้านเก่าใหญ่	4	หนองแดง	28
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านดอนกลอย	4	เขวาไร่	10
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านห้วยหลาว	7	เขวาไร่	10
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหัวหนองคู	3	เขวาไร่	10
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหนองคูน้อย	8	เขวาไร่	10
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหนองบัวแดง	9	เขวาไร่	10
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหนองโพธิ์สามัคคี	1	หนองโพธิ์	35
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านกุดน้ำใส	1	หนองเม็ก	30
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเหล่าอีหมันหนองม่วงสามัคคี	8	หนองเม็ก	10

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแม่บ้านเกษตรกรบ้านนางเลิ้ง	10	หนองเรือ	14
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านตลาดม่วง ตลาดม่วงชนมไทย	1	หนองเรือ	26
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านนางเลิ้ง	10	หนองเรือ	14
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรปำร้างนา	6	หนองเรือ	6
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแม่บ้านเกษตรกรบ้านหนองแดง	2	หนองกุง	20
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสตรีแม่บ้าน บ้านกลางหมู่ 11	11	หนองกุง	13
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหนองแสง	9	หนองกุง	10
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโนนยาง	8	สันป่าตอง	16
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร เกษตรกรทำนาตำบลนาเชือก	9	นาเชือก	29
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรเกษตรกรทำนากำแพงใหม่	12	สำโรง	15
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรผู้เลี้ยงไก่ไข่บ้านโคกก่อง	7	หนองแดง	12
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่	7	หนองแดง	11
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรผู้ปลูกข้าวบ้านโพธิ์ศรีเจริญ	7	หนองโพธิ์	10
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรผู้ปลูกข้าวบ้านโพธิ์เงิน	10	หนองโพธิ์	25
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรข้าวบ้านเหล่าคา	9	ปอพาน	25
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรบ้านสระใหม่ หมู่ 13 ตำบลปอพาน	13	ปอพาน	10
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรบ้านสระใหม่ ตำบลปอพาน	13	ปอพาน	10
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรข้าวบ้านหนองสระ หมู่ 6 ตำบลปอพาน	6	ปอพาน	17
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรทำนาปีบ้านหนองแอ	5	หนองเม็ก	41
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ต.หนองเม็ก	10	หนองเม็ก	13
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและไหมวัยอ่อน บ้านหนองเลิง	20	หนองเม็ก	15
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรกลุ่มทำนากำแพงใหม่ หนองปอ นาเหนือ นากลาง	2	หนองเรือ	24
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร เกษตรกรทำนากำแพงใหม่	1	หนองเรือ	17

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรปลูกเห็ดบ้านนางเลิ้ง	10	หนองเรือ	29
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรเกษตรกรบ้านกลาง ม.11 ต.หนองกุง	11	หนองกุง	26
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรเกษตรกรหมู่ 2 บ้านหนองแดง ต.หนองกุง	2	หนองกุง	12
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ต.หนองกุง	9	หนองกุง	18
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรบ้านหนองกุง	4	หนองกุง	19
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่บ้านหนองแสง	9	หนองกุง	10
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรกลุ่มส่งเสริมอาชีพเพาะเห็ดขอนขาวบ้านโนนสูง	10	สันป่าตอง	28
กลุ่มยุวเกษตรกรยุวเกษตรกรโรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรพ์	12	นาเชือก	13
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านหัวช้าง	8	นาเชือก	10
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนชุมชนบ้านสำโรง	1	สำโรง	10
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านหนองแดงสหมิตร	1	หนองแดง	13
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านหนองบัวแดง	9	เขาวไร่	10
กลุ่มยุวเกษตรกรยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านคิมบง	5	หนองโพธิ์	42
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนหนองโพธิ์วิทยาคม	1	หนองโพธิ์	23
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านตลาดม่วง	1	หนองเรือ	27
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านอีโต้	1	หนองกุง	26
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านปลาขาว(สร้อยสุวิทย์)	9	สันป่าตอง	36

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก,พ.ศ. 2569

2) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย

ตารางที่ 23 แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร

ตำบล	ศพก.	ศพก. เครือข่าย	ศจช.	ศคปช.	ศบกต.	ศูนย์เรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง			ศูนย์ถ่ายทอด เทคโนโลยี ด้าน การพัฒนาที่ดิน
						กษ.	ปศุสัตว์	ปฏูป	
นาเชือก	-	1	1	1	-	1	-	-	-
สำโรง	-	1		1	-	-	-	-	-
หนองแดง	-	1	1	-	-	-	-	-	-
เขาวไร่	1	1	-	-	-	1	-	1	-
หนองโพธิ์	-	1	-	-	-	-	-	-	-
ปอพาน	-	1	1	-	-	-	-	-	-
หนองเม็ก	-	1	-	-	-	-	-	-	-
หนองเรือ	-	1	-	-	-	-	-	-	-
หนองกุง	-	1	-	-	-	-	-	-	-
สันป่าตอง	-	1	-	-	-	-	-	-	-
รวม	1	10	3	2	-	2	-	1	-

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. 2569

(1) อาสาสมัครเกษตร

ตารางที่ 24 แสดงจำนวนอาสาสมัครเกษตร

ตำบล	หน่วยงาน /อาสาสมัครเกษตร (ราย)								
	อาสาสมัคร ฝนหลวง	ครู บัญชี อาสา	ประมง อาสา	อาสา ปศุสัตว์	หมอดิน อาสา	เกษตร หมู่บ้าน	สหกรณ์	เศรษฐกิจ การเกษตร	อาสาสมัคร ปฏิรูปที่ดิน
นาเชือก	4	0	1	10	16	20	1	0	0
สำโรง	1	1	2	3	15	15	0	0	2
หนองแดง	0	0	1	2	11	11	1	0	4
เขวไร่	0	4	4	8	19	21	0	0	0
หนองโพธิ์	0	0	2	2	11	15	0	0	0
ปอพาน	1	0	1	3	16	20	0	0	0
หนองเม็ก	0	0	3	5	20	22	2	0	2
หนองเรือ	0	0	0	4	13	15	0	1	0
หนองกุง	0	3	0	4	12	14	0	0	0
สันป่าตอง	0	4	0	2	12	14	0	0	0
รวม	6	12	14	43	145	167	4	1	8

หมายเหตุ : อาสาเกษตรบางรายทำหน้าที่อาสามากกว่า 1 หน้าที่

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. 2569

(2) ประชาชนชาวบ้าน

อำเภอนาเชือก มีประชาชนชาวบ้านภายใต้โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการดำเนินการโครงการได้คัดเลือกประชาชนชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามวิถีของประชาชนแต่ละคน จำนวน 44 คน

ตารางที่ 25 แสดงข้อมูลประชาชนชาวบ้าน

ตำบล	จำนวน (ราย)	องค์ความรู้ด้าน
นาเชือก	1	ภูมิปัญญาท้องถิ่น
ลำโรง	4	เศรษฐกิจพอเพียง /เกษตรผสมผสาน/เกษตรทฤษฎีใหม่
หนองแดง	8	เกษตรผสมผสาน
เขวไร่	3	เศรษฐกิจพอเพียง /เกษตรผสมผสาน/เกษตรทฤษฎีใหม่
หนองโพธิ์	12	ภูมิปัญญาท้องถิ่น
ปอพาน	8	เกษตรผสมผสาน
หนองเม็ก	1	เกษตรผสมผสาน
หนองเรือ	4	เศรษฐกิจพอเพียง /เกษตรผสมผสาน/เกษตรทฤษฎีใหม่
หนองกุง	1	ภูมิปัญญาท้องถิ่น
สันป่าตอง	2	เกษตรผสมผสาน
รวม	44	

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. 2569

(3) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ตารางที่ 26 แสดงข้อมูลศูนย์หลักและศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ที่	ชื่อศูนย์ (ลำดับที่ 1 ศูนย์หลักลำดับถัดไป ศูนย์เครือข่าย)	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์	
			หมู่	ตำบล
1	ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม (ศพก.หลัก)	เกษตรผสมผสาน	4	เขวาไร่
2	ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	เกษตรผสมผสาน	16	นาเชือก
3	ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	เกษตรผสมผสาน	3	หนองโพธิ์
4	ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	เกษตรผสมผสาน	9	หนองกุง
5	ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	เกษตรผสมผสาน	5	สำโรง
6	ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	เกษตรผสมผสาน	4	ปอพาน
7	ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	เกษตรผสมผสาน	5	สันป่าตอง
8	ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	เกษตรผสมผสาน	10	หนองแดง
9	ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	เกษตรผสมผสาน	8	หนองเม็ก
10	ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	เกษตรผสมผสาน	13	หนองเรือ
11	ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	เกษตรผสมผสาน	19	เขวาไร่

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. 2569

ภาพที่ 8 แผนที่แสดงศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก,พ.ศ. 2569)

(4) กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่

มีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ จำนวน 27 กลุ่ม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 27 แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ที่	ตำบล	ชื่อกลุ่มแปลงใหญ่	ชนิดพืช	จำนวนสมาชิก(คน)	จำนวนพื้นที่ (ไร่)	ประธาน	เบอร์โทรศัพท์ประธาน
1	นาเชือก	แปลงใหญ่พืชผัก หมู่ 3 บ้านห้วยหิน	พืชผัก	30	138	นายทน สารคำ	085-4502335
2	หนองเรือ	แปลงใหญ่มันฯ หมู่ 2,11,12 บ้านหนองปอ, นากลาง, นาเหนือ	มันสำปะหลัง	30	306	นายสุดใจ จันแก้ว	095-6065529
3	ปอพาน	แปลงใหญ่มันฯ หมู่ 4 บ้านโนนแร่	มันสำปะหลัง	30	310	นายสมจิตร พรมวลรัตน์	061-0639488
4	หนองโพธิ์	แปลงใหญ่มันฯ หมู่ 10 บ้านโพธิ์เงิน	มันสำปะหลัง	35	309	นายพิทักษ์ คำตัน	081-9744118
5	หนองเม็ก	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ 6 บ้านหมากหม้อ	ข้าว	51	371	นายบุญเคียร ปะโมนะตา	089-5699052
6	หนองเรือ	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ 3 บ้านหัวเข้าแตก	ข้าว	50	526	นายปรีชา ปะกิลำพัง	086-2241540
7	ปอพาน	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ 4 บ้านโนนแร่	ข้าว	30	300	นายบรรจง เปรมปรี	085-6833975
8	สันป่าตอง	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ 2 บ้านด้าย	ข้าว	30	324	นายสุนทร ภูลัภ	094-4599616
9	นาเชือก	แปลงใหญ่พืชผัก หมู่ 5 บ้านหนองทิศสอน	พืชผัก	41	30	นางสุปราณี คาทิพาที	098-6032413
10	นาเชือก	แปลงใหญ่พืชผัก หมู่ 14 บ้านดำรงพัฒนา	พืชผัก	30	6	นายวิสสุมัน จันทา	082-8452148
11	นาเชือก	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ 6 บ้านห้วยทราย	ข้าว	33	334	นายสายยนต์ บุญทะแสง	093-3606880

ที่	ตำบล	ชื่อกลุ่มแปลงใหญ่	ชนิดพืช	จำนวนสมาชิก(คน)	จำนวนพื้นที่ (ไร่)	ประธาน	เบอร์โทรศัพท์ประธาน
12	ปอพาน	แปลงใหญ่มัน้ำ หมู่ 7 บ้านหนองบัว	มันสำปะหลัง	30	300	นางสายฝน จันทะบุรณ์	088-3140720
13	หนองเรือ	แปลงใหญ่มัน้ำ หมู่1,13 บ้านตลาดม่วง - ตลาดเหนือ	มันสำปะหลัง	30	300	นายบัวศร ดงประทีป	091-8640532
14	ปอพาน	แปลงใหญ่มัน้ำ หมู่ 1 บ้านปอพาน	มันสำปะหลัง	31	459	นางชนนิม มีไธสงค์	095-7866514
15	สำโรง	แปลงใหญ่มัน้ำ หมู่ 12 บ้านสำโรงใหม่	มันสำปะหลัง	30	300	นางอำพร ทบอาจ	093-3490989
16	หนองเรือ	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ 4 บ้านหนองเรือ	ข้าว	42	503	นายบัวสี บุญทองโท	084-9410847
17	หนองแดง	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ 4 บ้านเก่าใหญ่	ข้าว	30	409	นางมณฑกานต์ แก้วศรีหา	080-2467945
18	หนองโพธิ์	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ 2 บ้านหัวหนอง	ข้าว	49	624	นายปรีชา ธรรมกาโร	091-7205279
19	เขวาไร่	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ 8 บ้านหนองคูน้อย	ข้าว	33	477	นายวีรวัฒน์ ปรัชัยยะ	086-2404437
20	หนองกุง	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ 1 บ้านอิไต้	ข้าว	60	495	นายประเวช พิมพะลา	086-0001496
21	หนองโพธิ์	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ 3 บ้านหนองบึง	ข้าว	30	448	นายเหลา อ่อนจันทร์	094-4599616
22	สำโรง	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ 10 บ้านชีตุน	ข้าว	40	699	นายเรืองสันต์ เทียบเพชร	080-7595989
23	เขวาไร่	แปลงใหญ่ไม้ผล(ผลไม้) หมู่ 4 บ้านดอนกลอย	ไม้ผล	39	200	นายปรีชา เทียงดีฤทธิ์	091-8689807
24	สำโรง	แปลงใหญ่มัน้ำ หมู่ 5 บ้านดงม่วง	มันสำปะหลัง	30	420	นายประยุทธ์ ศิริสม	064-8133644

ที่	ตำบล	ชื่อกลุ่มแปลงใหญ่	ชนิดพืช	จำนวนสมาชิก(คน)	จำนวนพื้นที่ (ไร่)	ประธาน	เบอร์โทรศัพท์ประธาน
25	ปอพาน	แปลงใหญ่มะม่วง หมู่ 12 บ้านเหล่าค้อใหม่	มะม่วง	68	536	นายสุวิทย์ ปุยละเต็ม	082-8541762
26	หนองกุ้ง	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ 1 บ้านอีโต้	ข้าว	34	495	นายประเวช พิมพะลา	086-0001496
27	สำโรง	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ 4 บ้านหัวดง	ข้าว	48	642	นายประเจน นิลรักษา	061-2218581

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. 2569

บทที่ 2

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ

1. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ

สินค้าเกษตรที่สำคัญ ชนิดสินค้าข้าว

1.1 แหล่งน้ำหลัก

[✓] น้ำฝน [✓] ชลประทาน [✓] บ่อน้ำบาดาล [✓] แหล่งน้ำธรรมชาติอื่น ๆ (ระบุ) ลำห้วย หนอง บึง

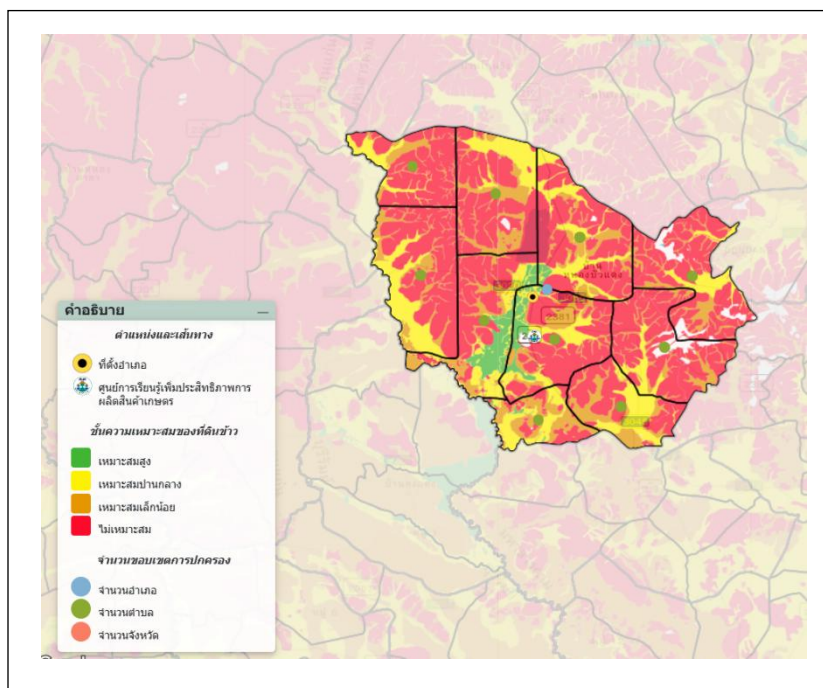
1.2 พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

1) เขตความเหมาะสม

ตารางที่ 28 แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S1)	เหมาะสมปานกลาง (S2)	เหมาะสมน้อย (S3)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ ทั้งหมด
รวมอำเภอนาเชือก	9,502.75	51,702.77	53,452.51	171,238.63	285,896.66
นาเชือก	2,965.59	5,018.12	5,743.81	17,097.80	30,825.32
สำโรง	0	5,766.23	7,150.65	19,798.40	32,715.28
หนองแดง	0	3,433.60	2,926.09	1,623.30	22,589.99
เขาวไร่	590.48	6,994.90	5,441.42	23,150.20	36,177
หนองโพธิ์	0	2,501.83	4,522.59	21,972.60	28,997.02
ปอพาน	0	8,721.62	5,487.48	22,502.90	36,712
หนองเม็ก	5,609.80	5,162.55	5,824.77	14,476.40	31,073.52
หนองเรือ	0	3,966.21	4,700.96	21,574.80	30,241.97
หนองกุง	336.88	4,754.07	6,048.50	3,919.93	15,059.38
สันป่าตอง	0	5,383.64	5,606.24	10,515.30	21,505.18

ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. 2569

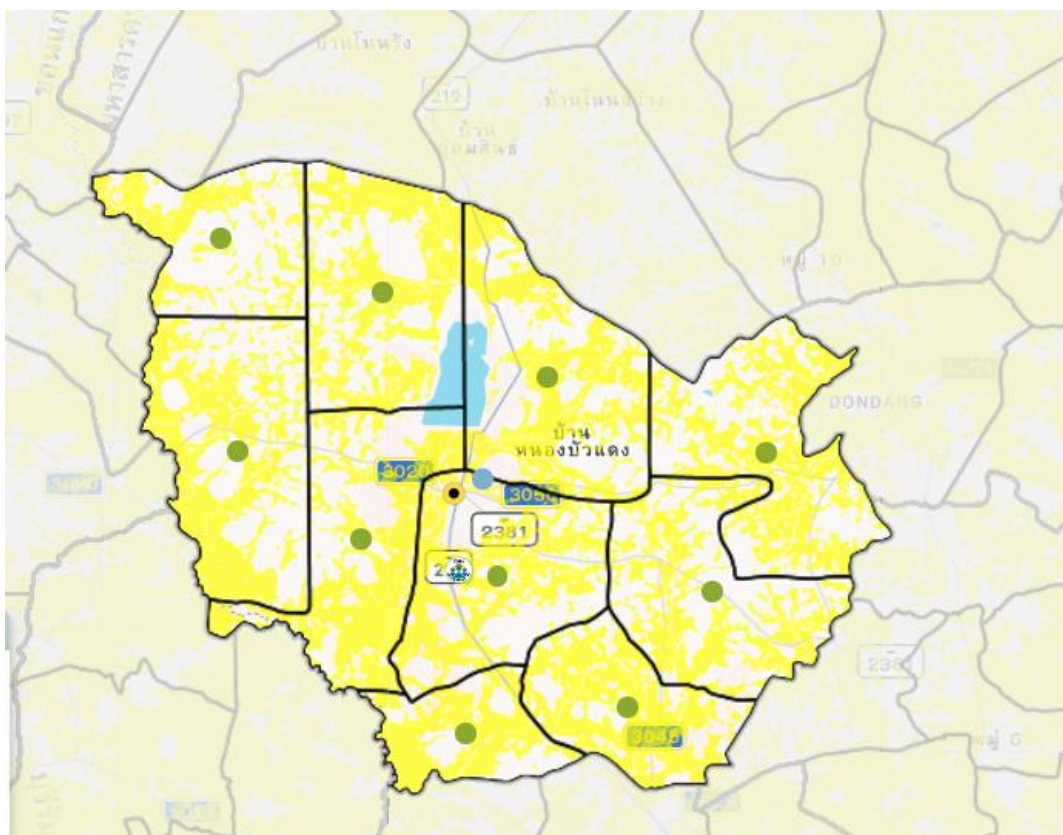
ภาพที่ 9 แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว
(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. 2569)

2) พื้นที่ปลูกข้าว

ตารางที่ 29 แสดงครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่ปลูก และผลผลิตข้าว

ตำบล	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
นาเชือก	1,427	13,585.62	13,585.62	5,162.54	0.38
สำโรง	1,532	18,041.70	18,041.70	6,855.85	0.38
หนองแดง	1,123	12,094.29	12,094.29	4,595.83	0.38
เขวไร่	1,584	17,132.61	17,132.61	6,510.39	0.38
หนองโพธิ์	1,261	14,123.01	14,123.01	5,366.74	0.38
ปอพาน	1,617	19,202.29	19,202.29	7,296.87	0.38
หนองเม็ก	1,232	1,308.99	13,08.99	497.42	0.38
หนองเรือ	1,391	16,576.45	16,576.45	6,299.05	0.38
หนองกุง	864	8,347.38	8,347.38	3,172.00	0.38
สันป่าตอง	1,192	12,470.12	12,470.12	4,738.65	0.38
รวม	12,721	144,592.45	144,592.45	54,945.13	

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก พ.ศ. 2569

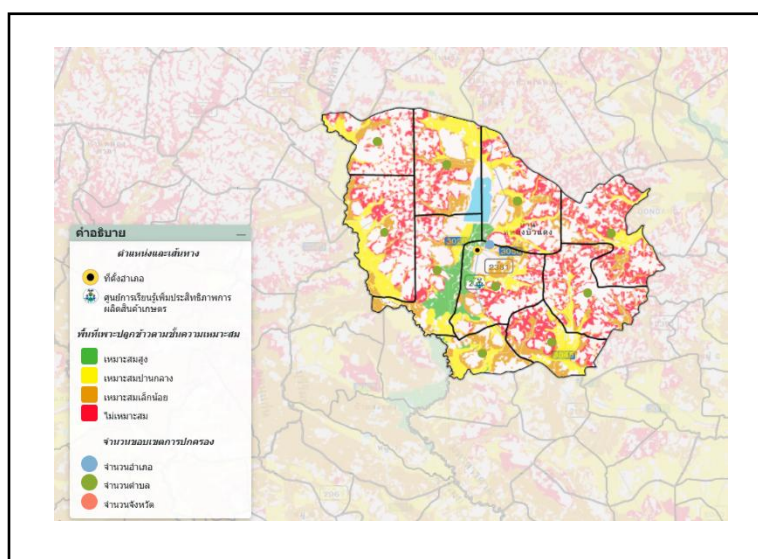
ภาพที่ 10 แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว (พื้นที่ปลูกจริง)
(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. 2569)

(3) พื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม

ตารางที่ 30 แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม

ตำบล	พื้นที่ปลูกตามระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S1)	เหมาะสมปานกลาง (S2)	เหมาะสมน้อย (S3)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
รวมอำเภอนาเชือก	9,489.72	43,427.47	42,823.37	52,210.84	147,951.40
นาเชือก	2,965.59	3,554.29	4,236.60	4,378.93	15,135.41
สำโรง	0	5,187.98	5,980.00	5,279.61	16,447.59
หนองแดง	0	2,605.31	2,339.26	3,514.97	8,459.54
เขวไร่	590.48	6,127.91	4,463.77	5,905.52	17,087.68
หนองโพธิ์	0	1,945.48	3,961.89	8,008.48	13,915.85
ปอพาน	0	7,680.19	4,452.29	6,936.97	19,069.45
หนองเม็ก	5,609.79	4,333.69	4,068.15	2,873.20	1,6885
หนองเรือ	0	3,373.56	4,017.56	10,041.40	17,432.52
หนองกุ้ง	323.86	4,321.49	4,549.56	226	9,420.91
สันป่าตอง	0	4,297.40	4,754.29	5,045.76	14,097.45

ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. 2569

ภาพที่ 11 แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม

(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. 2569)

1.3 สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต (เป็นเทคโนโลยีการผลิตที่ใช้ในอำเภอ)

1) การใช้พันธุ์ดี

ส่วนใหญ่การปลูกข้าวของเกษตรกร จะปลูกข้าวเจ้า พันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ข้าวเหนียว พันธุ์ กข6 โดยส่วนใหญ่เก็บพันธุ์ไว้ใช้เอง และซื้อจากแหล่งต่างๆ ที่จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว เช่น ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ศูนย์ข้าวชุมชน ร้านขายสินค้าทางการเกษตร เป็นต้น

2) การเตรียมดิน

การเตรียมดินแยกได้เป็น 3 ขั้นตอน คือ

- การไถกลบตอซังข้าว หลังการเก็บเกี่ยวช่วงเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม
- การไถตะ ช่วงเดือนมีนาคม-พฤษภาคม
- การไถแปร ช่วงเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน

3) การปลูก

โดยส่วนใหญ่ทำนาหว่าน คิดเป็นร้อยละ 95 มีอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ สำหรับนาหว่าน ประมาณ 20-25 กิโลกรัม/ไร่ เริ่มทำการหว่าน ช่วงเดือน พฤษภาคม-กรกฎาคม ในส่วนนาดำ คิดเป็นร้อยละ 5 จะมีการหว่านกล้าในช่วงเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน มีอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ ประมาณ 10 กิโลกรัม/ไร่ และทำการปักดำช่วงเดือนมิถุนายน-สิงหาคม

4) ระบบการให้น้ำ

เป็นการเพาะปลูกโดยอาศัยน้ำฝน หากปีใดมีปริมาณน้ำฝนน้อย ฝนทิ้งช่วง หรือแห้งแล้ง ผลผลิตจะเสียหายเป็นพื้นที่กว้าง

5) การดูแลรักษา

- การจัดการดินทำการไถกลบตอซังข้าวหลังการเก็บเกี่ยว
- การสำรวจพื้นที่นาเป็นประจำเพื่อกำจัดวัชพืช และศัตรูพืชต่างๆ อย่างน้อย 1 ครั้ง/สัปดาห์
- การป้องกันกำจัดโรคที่พบ เช่น โรคไหม้ ป้องกันโดยการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา

6) การใส่ปุ๋ย

- การใส่ปุ๋ยคอก เช่น ปุ๋ยมูลโค-กระบือ ที่เลี้ยงเองในช่วงการไถตะ อัตราประมาณ 200-500 กิโลกรัม/ไร่

- การใส่ปุ๋ยเคมีครั้งที่ 1 ใส่ปุ๋ยสูตร 16-16-8 อัตรา 20-25 กิโลกรัม/ไร่ ประมาณ 20-30 วันหลังข้าวออก

- การใส่ปุ๋ยเคมีครั้งที่ 2 ใส่ปุ๋ยยูเรีย (46-0-0) อัตรา 10 กิโลกรัม/ไร่ ที่ระยะกำเนิดช่อดอก หรือ 30 วันก่อนข้าวออกดอก

7) การเก็บเกี่ยว

การเก็บเกี่ยวผลผลิตจะทำการเก็บเกี่ยวในช่วง 28-30 วัน หลังวันออกดอก โดยเริ่มเก็บเกี่ยวในช่วงเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม ด้วยรถเกี่ยวนาข้าว และบางส่วนใช้แรงงานคนตากข้าวให้ความชื้นลดลงเหลือประมาณ 12-14 % ก่อนนำผลผลิตที่ได้ไปจำหน่าย และเก็บรักษา

8) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

เกษตรกรจะนำผลผลิตข้าวที่ได้ไปเก็บรักษาไว้ในยุ้งฉางของตนเอง สำหรับเก็บไว้บริโภค หรือรอการจำหน่าย

9) การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู

ใช้วิธีการเขตกรรมเป็นหลัก โดยการสำรวจพื้นที่นาเป็นประจำเมื่อพบโรคและแมลงศัตรู จะทำการป้องกันกำจัดทันที หากเกษตรกรไม่สามารถทำได้ด้วยตนเอง จะนำพืชที่เป็นโรคและแมลงศัตรูทำลายเข้ามาให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรวินิจฉัย และแนะนำวิธีป้องกันกำจัดที่ถูกต้อง

1.4 ปฏิทินการเพาะปลูก

เกษตรกรในอำเภอนาเชือก มีการปลูกข้าว ดังนี้

ชื่อสินค้า	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าวนาปี			เตรียมดิน ↔			ปลูก △	ดูแลรักษา ↔				เก็บเกี่ยว ▽	อัดฟาง ↔

สัญลักษณ์ ↔ ช่วงฤดูปลูก △ ปลูกสูงสุด
 ↔ ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว ▽ เก็บเกี่ยวสูงสุด

ภาพที่ 12 แสดงปฏิทินการเพาะปลูก
 (ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. 2569)

1.5 ต้นทุนการผลิต (ปรับเปลี่ยนตารางได้ตามความเหมาะสม)

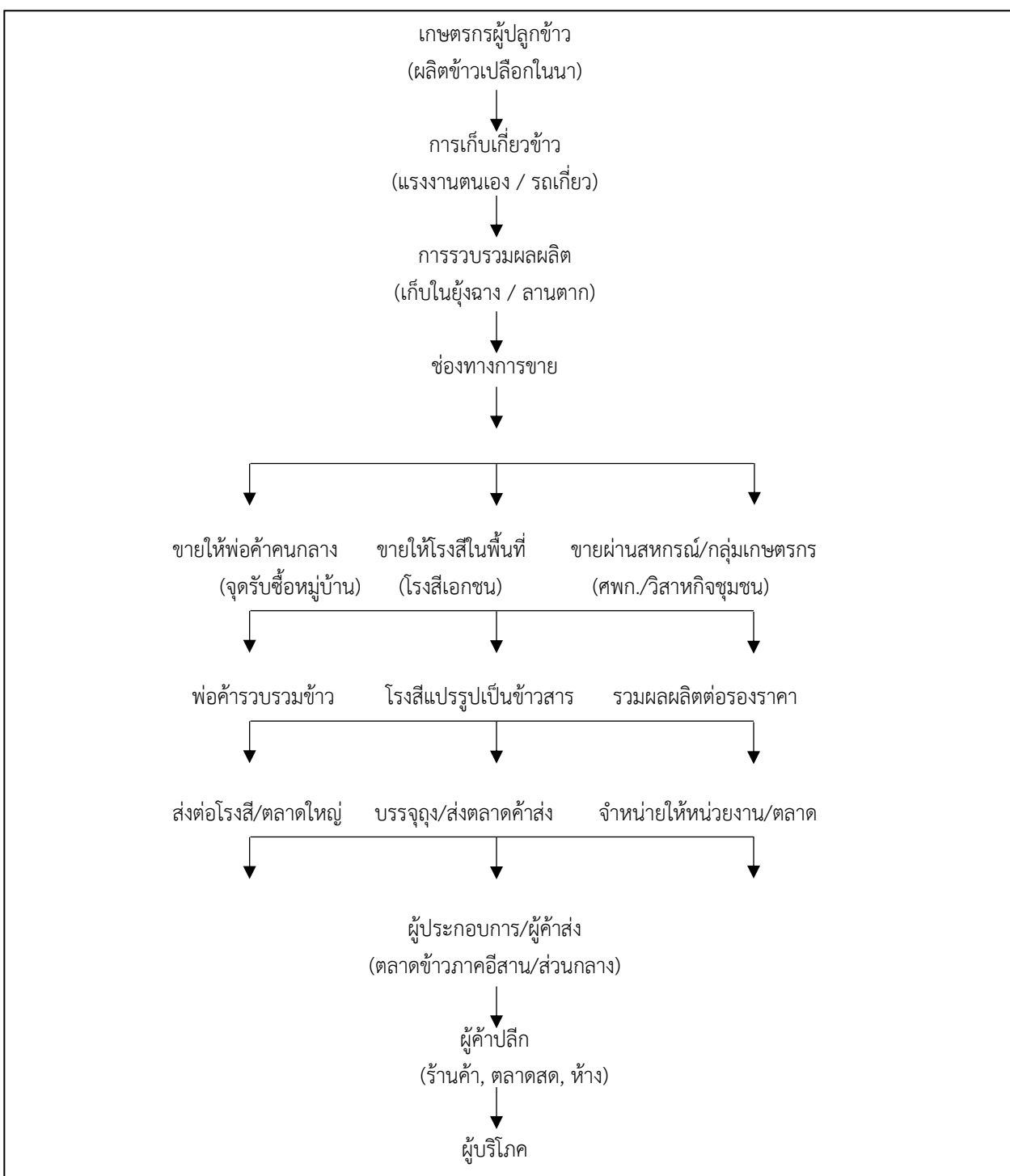
ตารางที่ 31 แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ปี 2568

รายการ	ในเขตชลประทาน (บาท/ไร่)	นอกเขตชลประทาน (บาท/ไร่)	หมายเหตุ
ไถกลบตอซัง	200	200	
ไถดะ	200	200	
ไถแปร	200	200	
พันธุ์ข้าว	700	700	
ค่าจ้างปลูก (หวาน)	100	100	
ค่าปุ๋ยสูตร 16-16-8	800	800	
ค่าปุ๋ยสูตร 46-0-0	400	400	
ค่าแรงใส่ปุ๋ย	100	100	
ค่ารถเกี่ยวข้าว	800	800	
ค่าขนส่ง	150	150	
ค่าอื่นๆ เช่น เชื้อเพลิง เบ็ดเตล็ดฯ	300	300	
รวม	3,950	3,950	

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. 2569

1.6 สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด

1) วิธีการตลาด (เป็นวิธีตลาดที่เกิดขึ้นในอำเภอ)

ภาพที่ 13 แสดงวิธีการตลาดข้าวอำเภอนาเชือก
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. 2569)

2) แหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูป

มีแหล่งรับซื้อ รวม แห่ง

- อยู่ในหมู่ที่ 1 ตำบล นาเชือก จำนวน 3 แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ 2 ตำบล นาเชือก จำนวน 1 แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ 11 ตำบล นาเชือก จำนวน 1 แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ 11 ตำบล นาเชือก จำนวน 1 แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ 12 ตำบล นาเชือก จำนวน 2 แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ 11 ตำบล ปอพาน จำนวน 1 แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ 8 ตำบล หนองเม็ก จำนวน 2 แห่ง

1.7 เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่

1) เกษตรกร

มีเกษตรกรผู้ข้าว ปลูกในอำเภอนาเชือก จำนวน 12,389 ราย และมีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ จำนวน 14 ราย มีความรู้ ความชำนาญ องค์ความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

ตารางที่ 32 แสดงเกษตรกรต้นแบบของสินค้าในพื้นที่

ที่	หมู่	ตำบล	ประเภท	องค์ความรู้โดดเด่น
1	6	หนองเม็ก	ข้าว	การผลิตข้าว
2	3	หนองเรือ	ข้าว	การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว
3	4	ปอพาน	ข้าว	การผลิตข้าว
4	2	สันป่าตอง	ข้าว	การผลิตข้าว
5	6	นาเชือก	ข้าว	การผลิตข้าว
6	4	หนองเรือ	ข้าว	การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว
7	4	หนองแดง	ข้าว	การผลิตข้าว
8	2	หนองโพธิ์	ข้าว	การผลิตข้าว
9	8	เขวาไร่	ข้าว	การผลิตข้าว
10	1	หนองกุง	ข้าว	การผลิตข้าว
11	3	หนองโพธิ์	ข้าว	การผลิตข้าว
12	10	สำโรง	ข้าว	การผลิตข้าว
13	1	นาเชือก	ข้าว	การผลิตข้าว
14	4	สำโรง	ข้าว	การผลิตข้าว

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. 2569

2) องค์กรเกษตรกร (ใส่เพิ่มเติมได้เลย ไม่มีองค์กรไหนก็ลบออก) ดังนี้

ตารางที่ 33 แสดงองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่

องค์กรเกษตรกร	จำนวน (แห่ง)	ชื่อกลุ่ม
วิสาหกิจชุมชน	4	1. วิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวบ้านเก่าใหญ่ 2. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรอินทรีย์ตำบลหนองเรือ อำเภอนาเชือก 3. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวบ้านหนองเรือ 4. วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตพันธุ์ข้าว หมู่ 3 หัวเขาแตก

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. 2569

2. การวิเคราะห์ Supply chain

ตารางที่ 34 แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของสินค้าข้าว อำเภอนาเชือก

		ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
มิติพื้นที่	สถานการณ์ปัจจุบัน	- พื้นที่ที่มีความเหมาะสมต่อการปลูกข้าวน้อย - ไม่มีระบบน้ำชลประทานอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก - เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้พันธุ์ข้าวของตนเอง ซึ่งอาจเป็นพันธุ์ที่ไม่ดี	- ลานตากข้าวที่เหมาะสมมีน้อย - โรงสีข้าวในชุมชนส่วนใหญ่เป็นโรงสีขนาดเล็ก	- เกษตรกรไม่มีอำนาจในการกำหนดราคาข้าว ซึ่งปัจจุบันราคาข้าวตกต่ำ - ราคาข้าวเปลือกต่ำ ตราราคาข้าวสารแพง
	ปัญหา Pain point	- ดินเสื่อมโทรม มีการจัดการดินไม่เหมาะสม - ไม่มีแหล่งน้ำที่เพียงพอต่อการปลูกข้าว หากฝนทิ้งช่วง - เกษตรกรขาดแคลนพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี - องค์ความรู้ในการผลิตข้าวและเทคโนโลยีสมัยใหม่ยังมีน้อย - ขาดแคลนเครื่องทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ข้าว ทำให้พันธุ์ข้าวที่ใช้มีการเจือปนเมล็ดวัชพืชสูง	- ขาดแคลนลานตากที่เหมาะสม - ขาดแคลนโรงสีข้าวที่มีขนาดเหมาะสมในการสีข้าวที่มีคุณภาพสูง - เกษตรกรไม่มีการแปรรูปข้าว และการเพิ่มมูลค่าข้าว	- ราคาข้าวเปลือกต่ำ - เกษตรกรไม่มีอำนาจในการกำหนดราคาข้าว
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	- เสริมองค์ความรู้ และสนับสนุนปัจจัยการปรับปรุงบำรุงดิน - ส่งเสริมให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนการปลูกพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ - ส่งเสริม/สนับสนุนให้เกษตรกรเข้าถึงแหล่งน้ำ เช่น บ่อน้ำ บ่อบาดาล - เสริมองค์ความรู้ด้านการผลิตข้าว เทคโนโลยีการผลิตข้าวสมัยใหม่ รวมถึงการแปรรูป/การเพิ่มมูลค่าข้าว	- ส่งเสริมให้มีลานตากผลผลิตที่เหมาะสมในชุมชนให้มากขึ้น - ส่งเสริมให้แต่ละชุมชนมีโรงสีขนาดใหญ่ที่สามารถแปรรูปข้าวสูงขึ้น - ส่งเสริมการแปรรูปและการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ข้าวในชุมชน เช่น การแปรรูปเป็นข้าวสารบรรจุถุง การแปรรูปเป็นสินค้าบริโภค/อุปโภค การผลิตพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี	- ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรเป็นแปลงใหญ่สหกรณ์ฯ เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง และการกำหนดราคา

		ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
มิติคน	สถานการณ์ปัจจุบัน	- เกษตรกรเข้าสู่วัยสูงอายุ - เป็นเกษตรกรรายย่อย - ใช้ความรู้ดั้งเดิมในการเพาะปลูก	- โรงสีเป็นผู้กำหนดราคารับซื้อข้าวข้าว - เกษตรกรส่วนใหญ่ขายข้าวเปลือก	- ผู้บริโภคต้องการข้าวที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานรับรอง
	ปัญหา Pain point	- ขาดแคลนแรงงาน - เกษตรกรไม่มีองค์ความรู้สมัยใหม่ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว	- เกษตรกรจำเป็นต้องขายข้าวตามความจำเป็นในการใช้จ่ายในครัวเรือน จึงทำให้ต้องขายในช่วงที่ข้าวเปลือกราคาต่ำ	- เกษตรกรส่วนใหญ่ขายข้าวเปลือก ไม่มีการแปรรูปเพิ่มมูลค่า จึงเข้าไม่ถึงมูลค่าเพิ่มในส่วนนี้
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	- ส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าถึงเทคโนโลยีสมัยใหม่ เครื่องจักรกลการเกษตรที่จะมีบทบาทเข้ามาทดแทนการใช้แรงงานคน - เสริมองค์ความรู้ด้านการผลิตข้าว เทคโนโลยีการผลิตข้าวสมัยใหม่ รวมถึงการแปรรูป/การเพิ่มมูลค่าข้าว	- ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรเป็นแปลงใหญ่ สหกรณ์ฯ เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง และการกำหนดราคา	- ส่งเสริมการแปรรูปและการเพิ่มมูลค่าสินค้าข้าวในชุมชน เช่น การแปรรูปเป็นข้าวสารบรรจุถุง การแปรรูปเป็นสินค้าบริโภค/อุปโภค การผลิตพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี
มิติสินค้า	สถานการณ์ปัจจุบัน	- ต้นทุนการผลิตสูง เช่น ค่าแรงงาน ปุ๋ยเคมี ค่าจ้างเครื่องจักรกลการเกษตร (รถไถ รถเกี่ยวข้าว) - พันธุ์ข้าวที่นิยมปลูกให้ผลผลิตต่ำ - ไม่มีมาตรฐานสินค้าข้าว เช่น GAP อินทรีย์	- ไม่มีการแปรรูป หรือการเพิ่มมูลค่าสินค้า	- ไม่มีการแปรรูป หรือการเพิ่มมูลค่าสินค้า
	ปัญหา Pain point	- ต้นทุนการผลิตสูง เช่น ค่าแรงงาน ปุ๋ยเคมี ค่าจ้างเครื่องจักรกลการเกษตร (รถไถ รถเกี่ยวข้าว) - ขาดแคลนข้าวพันธุ์ดี พันธุ์ใหม่ๆ ที่ให้ผลผลิตสูงและเป็นที่ต้องการของตลาด	- ไม่มีการแปรรูป หรือการเพิ่มมูลค่าสินค้า	- ไม่มีการแปรรูป หรือการเพิ่มมูลค่าสินค้า

		ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
	ปัญหา Pain point	- ไม่มีการผลิตข้าวคุณภาพ ที่ได้การรับรองตาม มาตรฐานสินค้าเกษตร		
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้ แก้ปัญหา	- ภาครัฐส่งเสริมการวิจัยข้าว สายพันธุ์ใหม่ที่ให้ผลผลิตสูง ตรงตามความต้องการของ ตลาด และความเหมาะสม ต่อการเพาะปลูกในพื้นที่ - ส่งเสริมการผลิตข้าว คุณภาพ และการยกระดับ สินค้า/การรับรองมาตรฐาน สินค้าเกษตร	- ส่งเสริมการแปรรูปและการ เพิ่มมูลค่าสินค้าข้าวในชุมชน เช่น การแปรรูปเป็นข้าวสาร บรรจุถุง การแปรรูปเป็น สินค้าบริโภค/อุปโภค การ ผลิตเมล็ดพันธุ์ดี	- ส่งเสริมการแปรรูปและการ เพิ่มมูลค่าสินค้าข้าวในชุมชน เช่น การแปรรูปเป็นข้าวสาร บรรจุถุง การแปรรูปเป็นสินค้า บริโภค/อุปโภค การผลิตเมล็ด พันธุ์ดี

บทที่ 3

บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

1. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ

ตารางที่ 35 แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)

หัวข้อ	รายละเอียด
1. ชื่อโครงการสำคัญ	โครงการพัฒนาคุณภาพและเพิ่มมูลค่าสินค้าข้าวตลอดห่วงโซ่อุปทาน
2. ชื่อแผนงาน	ยุทธศาสตร์การเกษตรสร้างมูลค่า
3. แนวทางการพัฒนา	การพัฒนาคุณภาพและเพิ่มมูลค่าสินค้าข้าว
4. หลักการและเหตุผล	ข้าวเป็นสินค้าเกษตรหลักของเกษตรกรในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะระดับชุมชนและศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ซึ่งพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ยังจำหน่ายข้าวในรูปแบบข้าวเปลือก ส่งผลให้ได้รับมูลค่าต่ำ และขาดการพัฒนาคุณภาพสินค้า การแปรรูป และการสร้างแบรนด์สินค้าในระดับชุมชน จากบริบทของห่วงโซ่อุปทานข้าว พบว่ามีช่องว่างสำคัญในด้านการจัดการคุณภาพสินค้า การลดความชื้นหลังเก็บเกี่ยว การคัดเกรด และการเพิ่มมูลค่าสินค้า ดังนั้น จึงมีความจำเป็นในการพัฒนาโครงการที่มุ่งยกระดับ “มิติสินค้า” ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เพื่อเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรและเสริมความเข้มแข็งของระบบสินค้าเกษตรในพื้นที่อย่างยั่งยืน
5. วัตถุประสงค์ของโครงการ	1. เพื่อพัฒนาคุณภาพสินค้าข้าวของเกษตรกรในระดับชุมชน 2. เพื่อส่งเสริมการแปรรูปและเพิ่มมูลค่าสินค้าข้าว 3. เพื่อยกระดับมาตรฐานสินค้าข้าวให้สอดคล้องกับความต้องการตลาด 4. เพื่อสร้างความเข้มแข็งของห่วงโซ่อุปทานข้าวในระดับพื้นที่
6. ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	<u>เชิงปริมาณ</u> 1. เกษตรกรเข้าร่วมโครงการ ไม่น้อยกว่า 30 ราย 2. วิสาหกิจชุมชนที่เกี่ยวกับการผลิตข้าว 1 – 2 กลุ่ม 3. พัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวอย่างน้อย 2 ผลิตภัณฑ์ <u>เชิงคุณภาพ</u> 1. คุณภาพข้าวดีขึ้น (ความชื้นเหมาะสม / คัดเกรดได้) 2. สินค้าข้าวมีมูลค่าเพิ่ม 3. เกษตรกรมีความรู้ด้านการจัดการสินค้าหลังการเก็บเกี่ยว <u>กลุ่มเป้าหมาย</u> 1. เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่ 2. วิสาหกิจชุมชนข้าว 3. กลุ่มแปรรูปสินค้าเกษตร 4. ศูนย์ข้าวชุมชน 5. ศพก. และหน่วยงานส่งเสริมการเกษตร

หัวข้อ	รายละเอียด
7. พื้นที่เป้าหมาย	พื้นที่ทุ่กตำบลของอำเภอณาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
8. กิจกรรมหลัก	<u>กิจกรรมที่ 1 : พัฒนาคุณภาพข้าวหลังการเก็บเกี่ยว</u> 1. อบรมการลดความชื้นข้าว 2. การเก็บรักษาข้าวเปลือกอย่างถูกวิธี 3. การคัดคุณภาพสินค้า <u>กิจกรรมที่ 2 : ส่งเสริมการแปรรูปเพิ่มมูลค่า</u> 1. การสีข้าวในชุมชน 2. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว (ข้าวกล้อง / ข้าวอินทรีย์) 3. การออกแบบบรรจุภัณฑ์สินค้า <u>กิจกรรมที่ 3 : พัฒนามาตรฐานสินค้า</u> 1. ส่งเสริมการรับรองมาตรฐาน GAP ข้าว 2. การควบคุมคุณภาพสินค้า 3. การสร้างแบรนด์สินค้าชุมชน <u>กิจกรรมที่ 4 : เชื่อมโยงตลาดสินค้า</u> 1. ตลาดชุมชน 2. ตลาดออนไลน์ 3. เครือข่ายผู้รับซื้อข้าวคุณภาพ
9. หน่วยงานดำเนินการ	สำนักงานเกษตรอำเภอณาเชือก/ สำนักงานเกษตรจังหวัดมหาสารคาม
10. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ	ระยะที่ 1 (เดือนมกราคม - เดือนกุมภาพันธ์) : เตรียมการและอบรมเกษตรกร ระยะที่ 2 (เดือนมีนาคม - เดือนพฤษภาคม) : ดำเนินกิจกรรมพัฒนาสินค้า ระยะที่ 3 (เดือนกรกฎาคม - เดือนธันวาคม) : ต่อยอดแปรรูปและเชื่อมโยงตลาด
11. งบประมาณ	1,500,000 บาท /งบพัฒนาจังหวัด
12. ผลผลิต (Output)	1. สินค้าข้าวมีคุณภาพได้มาตรฐานรับรอง 2. เกษตรกรสามารถเพิ่มมูลค่าสินค้าได้ 3. ผลผลิตเพิ่มขึ้น รายได้เกษตรกรเพิ่มขึ้น รายจ่ายลดลง 4. เกิดระบบห่วงโซ่อุปทานข้าวที่เข้มแข็งในระดับชุมชน
13. ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการ (Outcome)	1. เกษตรกรมีความสามารถในการแข่งขันทางการตลาดเพิ่มขึ้น 2. รายได้เกษตรกรมีความมั่นคงและยั่งยืน 3. เกิดความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรและองค์กรชุมชนอย่างยั่งยืน 4. ระบบห่วงโซ่อุปทานข้าวของชุมชนมีประสิทธิภาพและโปร่งใส 5. ชุมชนมีศักยภาพเป็นต้นแบบการพัฒนาข้าวคุณภาพ

2. สรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

ตารางที่ 36 แสดงสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

โครงการ (Project)	ปัจจัยขาเข้า (Input)	กิจกรรม/ กระบวนการ (Activities)	ผลการดำเนินงานกิจกรรม			แหล่ง งบประมาณ	ปีที่ ดำเนินการ
			ผลผลิต (Output) (เห็นผลทันทีหรือ ภายใน 1 ปี)	ผลลัพธ์ (Outcome) (เห็นผลภายใน 2 ปี)	ผลกระทบ (Impact) (เห็นผลภายใน 3 - 5 ปี)		
โครงการ พัฒนา คุณภาพและ เพิ่มมูลค่า สินค้าข้าว ตลอดห่วงโซ่ อุปทาน	1. ด้านงบประมาณ - งบประมาณ สนับสนุนจาก หน่วยงานภาครัฐ/ โครงการ - งบดำเนินกิจกรรม อบรม ถ่ายทอด เทคโนโลยี และ พัฒนาผลิตภัณฑ์ - งบสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ และการแปร รูปข้าว - งบประมาณสัมพันธ และพัฒนาตลาด 2. ด้านบุคลากร เจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร - นักวิชาการด้านข้าว และการแปรรูป - วิทยากรผู้เชี่ยวชาญ ด้านมาตรฐานสินค้า เกษตร (เช่น GAP/Organic) - เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ในพื้นที่ - กลุ่มเกษตรกร/ วิสาหกิจชุมชน/ สหกรณ์การเกษตร - ภาครัฐหรือช่วยด้าน การตลาดและ ผู้ประกอบการ	<u>กิจกรรมที่ 1 :</u> <u>พัฒนาคุณภาพข้าว</u> <u>หลังการเก็บเกี่ยว</u> 1. อบรมการลด ความชื้นข้าว 2. การเก็บรักษา ข้าวเปลือกอย่างถูก วิธี 3. การคัดคุณภาพ สินค้า <u>กิจกรรมที่ 2 :</u> <u>ส่งเสริมการแปรรูป</u> <u>เพิ่มมูลค่า</u> 1. การสีข้าวชุมชน 2. การพัฒนา ผลิตภัณฑ์ข้าว (ข้าวกล้อง / ข้าว อินทรีย์) 3. การออกแบบ บรรจุภัณฑ์สินค้า <u>กิจกรรมที่ 3 :</u> <u>พัฒนามาตรฐาน</u> <u>สินค้า</u> 1. ส่งเสริม มาตรฐาน GAP 2. การควบคุม คุณภาพสินค้า 3. การสร้างแบ รנדสินค้าชุมชน <u>กิจกรรมที่ 4 :</u> <u>เชื่อมโยงตลาด</u> <u>สินค้า</u> 1. ตลาดชุมชน 2. ตลาดออนไลน์ 3. เครือข่ายผู้รับ ซื้อข้าวคุณภาพ	1. สินค้าข้าวมี คุณภาพได้มาตรฐาน 2. เกษตรกรสามารถ เพิ่มมูลค่าสินค้าได้ 3. รายได้เกษตรกร เพิ่มขึ้น 4. เกิดระบบห่วงโซ่ อุปทานข้าวที่เข้มแข็ง ในระดับชุมชน	1. เกษตรกรมี ความสามารถใน การแข่งขันทาง การตลาดเพิ่มขึ้น 2. รายได้เกษตรกร มีความมั่นคงและ ยั่งยืน 3. เกิดความ เข้มแข็งของกลุ่ม เกษตรกรและ องค์กรชุมชนอย่าง ยั่งยืน 4. ระบบห่วงโซ่ อุปทานข้าวของ ชุมชนมี ประสิทธิภาพและ โปร่งใส 5. ชุมชนมี ศักยภาพเป็น ต้นแบบการพัฒนา ข้าวคุณภาพ	1. เกษตรกรมี ความสามารถใน การแข่งขันทาง การตลาดเพิ่มขึ้น 2. รายได้เกษตรกร มีความมั่นคงและ ยั่งยืน 3. เกิดความ เข้มแข็งของกลุ่ม เกษตรกรและ องค์กรชุมชนอย่าง ยั่งยืน 4. ระบบห่วงโซ่ อุปทานข้าวของ ชุมชนมี ประสิทธิภาพและ โปร่งใส 5. ชุมชนมี ศักยภาพเป็น ต้นแบบการพัฒนา ข้าวคุณภาพ	งบพัฒนา จังหวัด	2570 - 2571

โครงการ (Project)	ปัจจัยขาเข้า (Input)	กิจกรรม/ กระบวนการ (Activities)	ผลการดำเนินงานกิจกรรม			แหล่ง งบประมาณ	ปีที่ ดำเนิน การ
			ผลผลิต (Output) (เห็นผลทันทีหรือ ภายใน 1 ปี)	ผลลัพธ์ (Outcome) (เห็นผลภายใน 2 ปี)	ผลกระทบ (Impact) (เห็นผลภายใน 3 - 5 ปี)		
โครงการ พัฒนา คุณภาพและ เพิ่มมูลค่า สินค้าข้าว ตลอดห่วงโซ่ อุปทาน	3. ด้านองค์ความรู้ และเทคโนโลยี - องค์ความรู้ด้านการ ผลิตข้าวคุณภาพ มาตรฐาน - เทคโนโลยีการลด ต้นทุนการผลิต - ความรู้ด้านการ แปรรูปและเพิ่มมูลค่า สินค้าข้าว - ความรู้ด้านบรรจุ ภัณฑ์และการสร้าง แบรนด์สินค้า - ระบบการจัดการ ห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Management) - ข้อมูลตลาดและ ความต้องการของ ผู้บริโภค 4. ด้านวัสดุ อุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต (ต้นน้ำ) เมล็ดพันธุ์ข้าว คุณภาพดี - ปุ๋ยและวัสดุ ปรับปรุงดิน - สารชีวภัณฑ์/ปัจจัย การผลิตที่เหมาะสม - เครื่องจักรกล การเกษตร (เช่น รถ ดำนา เครื่องเก็บ เกี่ยว) - ระบบชลประทาน และแหล่งน้ำ						

โครงการ (Project)	ปัจจัยขาเข้า (Input)	กิจกรรม/ กระบวนการ (Activities)	ผลการดำเนินงานกิจกรรม			แหล่ง งบประมาณ	ปีที่ ดำเนิน การ
			ผลผลิต (Output) (เห็นผลทันทีหรือ ภายใน 1 ปี)	ผลลัพธ์ (Outcome) (เห็นผลภายใน 2 ปี)	ผลกระทบ (Impact) (เห็นผลภายใน 3 - 5 ปี)		
โครงการ พัฒนา คุณภาพและ เพิ่มมูลค่า สินค้าข้าว ตลอดห่วงโซ่ อุปทาน	5. ด้านโครงสร้าง พื้นฐานและสถานที่ (กลางน้ำ) แปลงเรียนรู้/แปลง ต้นแบบ - ศูนย์เรียนรู้การเพิ่ม ประสิทธิภาพการ ผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) - ลานตากข้าวและ โรงเก็บผลผลิต - โรงสีชุมชน - เครื่องจักรและ อุปกรณ์แปรรูปข้าว (เครื่องสีข้าว เครื่องอบ เครื่อง บรรจุ) 6. ด้านการพัฒนา ผลิตภัณฑ์และการ เพิ่มมูลค่า (ปลายน้ำ) วิสาหกิจชุมชนและ ตลาดสินค้า - เครื่องมือออกแบบ แบรนด์และการตลาด - ช่องทางจำหน่าย (ตลาดชุมชน/ ออนไลน์/Modern Trade) - มาตรฐานสินค้า (GAP, Organic, GI, อย.) - ระบบตรวจสอบ คุณภาพและ มาตรฐานสินค้า						

โครงการ (Project)	ปัจจัยขาเข้า (Input)	กิจกรรม/ กระบวนการ (Activities)	ผลการดำเนินงานกิจกรรม			แหล่ง งบประมาณ	ปีที่ ดำเนิน การ
			ผลผลิต (Output) (เห็นผลทันทีหรือ ภายใน 1 ปี)	ผลลัพธ์ (Outcome) (เห็นผลภายใน 2 ปี)	ผลกระทบ (Impact) (เห็นผลภายใน 3 - 5 ปี)		
โครงการ พัฒนา คุณภาพและ เพิ่มมูลค่า สินค้าข้าว ตลอดห่วงโซ่ อุปทาน	7. ด้านเครือข่ายและ การสนับสนุนเชิง ระบบ หน่วยงานภาครัฐใน พื้นที่ (เกษตรอำเภอ/ พาณิชย์/พัฒนา ชุมชน) - สถาบันการศึกษา และหน่วยวิจัยด้าน ข้าว - ภาคเอกชน/ผู้รับ ซื้อ/ผู้แปรรูป - เครือข่ายเกษตรกร และกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชน - ระบบฐานข้อมูล เกษตรกรและห่วงโซ่ อุปทานข้าว 8. ด้านข้อมูลและ บริบทพื้นที่ - ข้อมูลพื้นที่ เพาะปลูกข้าว - ข้อมูลต้นทุนและ ผลผลิตข้าวของ เกษตรกร - ข้อมูลห่วงโซ่ อุปทานข้าวในพื้นที่ - ศักยภาพกลุ่ม เกษตรกร/ชุมชน - สภาพภูมิอากาศและ ทรัพยากรธรรมชาติ ในพื้นที่						

บรรณานุกรม

กรมการพัฒนาชุมชน.2569. สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเขาชะเมา จังหวัดมหาสารคาม.ข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่

ลงทะเบียน OTOP.กระทรวงมหาดไทย.

กรมพัฒนาที่ดิน. ชั้นข้อมูลชุดดิน. (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)

กรมพัฒนาที่ดิน. การใช้ประโยชน์ที่ดิน. (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)

กรมพัฒนาที่ดิน. ระดับความเหมาะสมของพื้นที่ (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)

กรมพัฒนาที่ดิน. ผลการดำเนินงานโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ปี 2546-2569.กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2569. รายงานการขึ้นทะเบียนเกษตรกร.

แหล่งที่มา : http://farmer.doae.go.th/farmer/report_all (10 ก.พ.69)

สถานีอุตุนิยมวิทยามหาสารคาม.2569. รายงานปริมาณน้ำฝนภาคตะวันออกเฉียงเหนือในรอบปี ย้อนหลัง ๑๐ ปี แผนที่แสดงความลาดชันอำเภอ. 2569

แหล่งที่มา : <https://earth.google.com/web/search> (28 ก.พ. 69)

เทศบาลตำบลเขาชะเมา แผนพัฒนาตำบลเขาชะเมา (พ.ศ. 2566-2570)

เทศบาลตำบลเขาไร่ แผนพัฒนาตำบลเขาไร่ (พ.ศ. 2566-2570)

องค์การบริหารส่วนตำบลเขาชะเมา แผนพัฒนาตำบลเขาชะเมา (พ.ศ. 2566-2570)

องค์การบริหารส่วนตำบลสำโรง แผนพัฒนาตำบลสำโรง (พ.ศ. 2566-2570)

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแดง แผนพัฒนาตำบลหนองแดง (พ.ศ. 2566-2570)

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ แผนพัฒนาตำบลหนองโพธิ์ (พ.ศ. 2566-2570)

องค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน แผนพัฒนาตำบลปอพาน (พ.ศ. 2566-2570)

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเม็ก แผนพัฒนาตำบลหนองเม็ก (พ.ศ. 2566-2570)

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเรือ แผนพัฒนาตำบลหนองเรือ (พ.ศ. 2566-2570)

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุง แผนพัฒนาตำบลหนองกุง (พ.ศ. 2566-2570)

องค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง แผนพัฒนาตำบลสันป่าตอง (พ.ศ. 2566-2570)